

KRISTENT

Perspektiv

13. ÅRG. NR. 1, 2010

Nydelse under ansvar

Hvor går grænsen mellem arbejde og fritid, mellem hvad vi giver, og hvad vi forbruger, tid vi bruger på andre og tid, vi ødsler på os selv?

Side 12

Når ens eget ikke er nok

Det 10. bud advarer os mod at begære det, der ikke tilhører os. Læs den sidste artikel om de ti bud.

Side 5

OGSÅ I BLADET...

Naturen frelser

Avatar i 3D er en fryd for øjet, men med et omklamrende new-age-budskab.

Side 7

Et liv med demens

Troen prøves, når en pårørende sent i livet får demens. Læs mere om denne svækkelse.

Side 10

Stjerner i Narnia

Poesien vælder ud af Lewis i hans beskrivelse af endetiden i kap. 14 i "Det sidste Slag".

Side 18

Bog om tro og liv

Vi anmelder Jens Ole Christensens fremragende bog "Når tro og liv brager sammen". Desuden ser vi på lovsangs-lederen Matt Redmans opløftende bog "Worship".

Side 8-9

frelse,
forsoning,
men også...

Fortabelsen

Af Louis Nielsen

Der har i nogen tid været ført en diskussion i medierne om fortabelsen. Diskussioner om et emne som dette udløser altid store følelser, men om lige netop denne diskussion må vi medgive, at den er ført med stor saglighed fra begge sider. Måske endda med for megen saglighed.

Det er ingen hemmelighed, at ingen af os bryder os om at føre denne diskussion. Som regel føler vi os svært forlegne og har også svært ved at forstå (og måske anerkende), at enden for nogle mennesker kan blive evig kval, og at der findes et evigt pinested.

Det føles stødende og kynisk at skulle holde fast ved noget, som mange mennesker, også kristne, afskriver som "mørk middelalder" og som uforenligt med, hvad de forstår som Bibelens tale om en grænseløs kærlig og nådig Gud.

Men ikke at opretholde læren om evig fortabelse har Skriften imod. Det er der desværre mange, som tager ganske let. For dem har Bibelen kun autoritet på de områder, vi tillader den at have autoritet. Men så nemt kommer vi ikke uden om det, hvis vi bekender, at Jesus er Herre, og har al magt i himlen og på jorden. Så har Hans ord også endegyldig autoritet.

Det er også, hvad Jesus selv sagde og gjorde krav på: "Den, der forkaster mig og ikke tager imod mine ord", sagde Jesus, "har mødt sin dommer: Det ord, som jeg har talt, det skal dømme ham på den yderste dag" (Joh 12:48). Så må vi ikke glemme, at bag Jesu autoritet er Faderens autoritet: "For jeg har ikke talt af mig selv; men Faderen, som har sendt mig, han har påbudt mig, hvad jeg skal sige, og hvad jeg skal tale. Og jeg ved, at hans bud er evigt liv. Så når jeg taler, taler jeg sådan, som Faderen har sagt til mig" (Joh 12:49-50).

Når Jesus taler om "helvede", om "den evige ild", om "pine", om "fortabelse" om "det yderste mørke", og om "gråd og tænders gnidsel", så er vi klar over, at det er alvor, og at der er en evig virkelighed i det. Han siger, også selv om noget af det, han siger, udtrykkes i billedsprog.

Vil vi være tro mod Jesu lære, må vi stå ved, at Jesus taler om en dobbelt udgang og at han om det som en virkelighed hinsides døden, som en dom nogle vil blive dømt med på den yderste dag. Han talte ikke om det som noget eksistentielt, og som noget, vi som mennesker kan komme til at opleve, medens vi henlever vort liv på jorden.

Det samme gælder, når Apostlene taler. Så taler de med den myndighed, de havde fået overdraget af den opstandne

Herre, kirkens Hovede og Herre. Som eksponent for apostlenes holdning kun dette ene citat af apostlen Paulus:

".. når Herren Jesus, fulgt af sine mægtige engle, åbenbares fra himlen med flammende ild og bringer straf over dem, der ikke kender Gud og ikke er lydige mod evangeliet om vor Herre Jesus. De skal straffes med evig undergang fjernt fra Herrens ansigt og fra hans herlighed og magt, når han på den dag kommer for at blive herliggjort blandt sine hellige og blive hyldet blandt alle, som kom til tro; for hvad vi har vidnet for jer, har I troet" (2 Thes 1:7-10).

Også Bibelens sidste bog, Johannes' Åbenbaring, taler tydeligt om den dobbelte udgang: "Og jeg så en stor hvid trone og ham, der sad på den. For hans ansigt måtte både jord og himmel flygte, og der var ingen plads til dem. Og jeg så de døde, både store og små, stå foran tronen, og bøger blev åbnet, og en anden bog blev åbnet, det er livets bog, og de døde blev dømt efter deres gerninger ifølge det, der stod skrevet i bøgerne. Og havet gav sine døde tilbage, og døden og dødsriget sine døde, og de blev dømt enhver efter sine gerninger. Døden og dødsriget blev styrtet i ildsøen. Det er den anden død, ildsøen. Og hvis nogen ikke fandtes indskrevet i livets bog, blev han styrtet i ildsøen" (Åb 20:11-15).

Disse skriftsteder er kun et lille udvalg i Det nye Testamente, hvor der tydeligt vidnes om fortabelsens mulighed.

Bortfortolker man det ved at gøre det til en anden virkelighed end den, der tydeligt er ment, ophøjer man sin egen mening og tolkning over Skriftens; med Paulus' ord har man gjort "sig klog i egne tanker" (Rom 11:25). I stedet for at "gøre enhver tanke til en lydig fange hos Kristus" (2 Kor 10:3-6) tager man Guds ord til fange under sine egne tanker.

Det kan naturligvis gøres stor dygtighed, men det er og forbliver et bedrag, som ikke holder på den "vredens dag, da Guds retfærdige dom skal åbenbares" (Rom 2:5 ff.).

Bundet i synd og frelst af nåde

Men vi vil noget mere end blot at fastslå, at der findes et helvede. Blot at hævde det fører os ikke langt. Vi må se det i den større sammenhæng, som Bibelens grundfortælling om dom og om frelse handler om.

Den moderne tænkning har undermineret Bibelens tale om frelse. Frelse opfattes ikke længere så radikal, som Bibelen gør, og som den er blevet opfattet med i evangelisk, protestantisk tænkning. Arvesyndens virkelighed står ikke længere så skarpt i bevidstheden hos mange kristne, som den før har gjort. Det samme gælder forsoningen og Guds nåde som menneskets eneste håb om redning og evigt liv.

Jesu stedfortrædende død på korset er ikke længere midtpunktet, som kristen forkyndelse samler sig om, og som kristentlivet udfolder sig fra. Disse mangler forplanter sig gennem hele vor kristendomsopfattelse og indvirker dybt på den måde, vi anskuer fortabelsen på.

Tidligere tiders kristendomsforkyndere gik ikke af vejen for at kalde både sig selv og sine tilhørere for helvedesfortjenende. Og de mente det med baggrund i evangeliet. Tidligere tiders salmedigtere som Arnulf af Louvain (før 1250) gik ikke af vejen for at synge:

*"Min Jesus, du er såret
for mine synder så,
jeg burde have båret
den straf, som på dig lå;
se hid, her står jeg arme,
fortjente vredens ris,
min Gud, dig dog forbarme,*

din nådes glimt mig vis!"

Paul Gerhardts gendigtning 1656.
Salmebogen (gamle) 168, nye 193.

Brorson digtede:

*"O, jeg er en syndig krop,
det er al min titels ære,
bedre kan det ikke være,
når jeg slår i loven op;
men for du er Jesus blevet
og min jammer på dig tog,
derfor står mit navn indskrevet
dejligt ud i livets bog".*

Salmebogen (gamle) 112; nye 135.

Med en evangelieforståelse som den, der ligger bag de to her nævnte salmer, er fortabelsen en sikker del af den virkelighed, vi alle har del i. Det mærkelig er ikke, at fortabelsen findes, men, at vi (ved Guds nåde) kan blive frelst ud af den.

Sådan ser man ikke længere på det. Uden tvivl anser vi det for underligt selvpinerisk at synge med på ordene: "Jeg burde have båret den straf, som på dig lå; se hid her står jeg arme, fortjente vredens ris", og stemmer vi i med Brorson "O, jeg er en syndig krop, det er al min titels ære", så mener vi det næppe så inderligt, som han gjorde. Vi forstår os måske som syndere, men det er vi jo alle, så det behøver vi ikke tænke så meget over.

At det på nogen måde skulle gøre mig strafskyldig over for Gud og hjemfalden til helvedes straf, det strejfer dårligt nok min bevidsthed for ikke tale om min samvittighed. Helvede findes måske, men så kun for de virkelig slemme drenge, ikke for pæne mennesker, som de fleste af os tror sig at være.

Men sådan ser Gud ikke på det, og når dommedag kommer, er det kun, hvad Gud tænker, der bliver afgørende. Vil vi virkelig det, der tjener til vor fred, er det mest forstandige, vi kan gøre at forlige os med Gud og lade hans tanker om os gælde. Når han siger om os (personligt individuelt såvel som universelt) at "vi har synd" (1 Joh 1: 8), så "fører" vi os selv "på vildspor", hvis vi siger, at "vi ikke har synd", og "sandheden er ikke i os".

Med "synd" tænkes der her ikke så meget på konkrete syndige handlinger, som at være "under synd" (Rom 3:9; Joh 8:21; 24), dvs. at være en synder af natur og dermed fortabt (se Joh 1:5; 3:14-21; Rom 3:19-20; 5:12 ff, 6:23).

Gud elsker på

For at frelse det fortabte kom Jesus til verden (Luk 19:10; 1 Tim. 1:15). I Joh 3:16-21 står der:

"For således elskede Gud verden, at han gav sin enbårne søn, for at enhver, som tror på ham, ikke skal fortabes, men have evigt liv. For Gud sendte ikke sin søn til verden for at dømme verden, men for at verden skal frelses ved ham. Den, der tror på ham, dømmes ikke; den, der ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har troet på Guds enbårne søns navn. Og dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elskede mørket frem for lyset, fordi deres gerninger var onde. For enhver, som gør ondt, hader lyset og kommer ikke til lyset, for at hans gerninger ikke skal afsløres. Men den, der gør sandheden, kommer til lyset, for at det skal blive åbenbaret, at hans gerninger er gjort i Gud".

Gud elskede ikke verden, fordi verden er stor eller god og dermed værdig til at blive elsket. Han elskede den heller ikke ud af nødvendighed og forpligtelse. Han elskede den på trods af dens faldenhed og fjendtlighed. Han elskede den, fordi hans forsæt fra evighed af var at give den til sin søn og underlægge den ham. Han elskede den ud af af sin rigdom på nåde, godhed og barmhjertighed, og han elskede den i fuldkommen frihed; han skyldte ikke nogen noget, var ubunden og kunne handle suverænt, som han ville. Havde han valgt at slette verden, kunne ingen have hindret ham.

Ikke så sjældent vælger at overse det og ender op med, at Gud skylder lukke os ind i Himlen, når vi engang er døde. Frelse og Himmel bliver en ret, vi har som mennesker, som en kærlig Gud ikke kan nægte os. Og nægter han os det, er han ikke god. Instinktiøst føler vi - og ikke så få teologer med os - at Gud ikke kan lade noget menneske gå fortabt.

Det er ikke langt fra, at man tænker, at han vil ophøre med at være Gud, hvis han gjorde det. Men selv om motiverne til at tænke sådan og tale sådan om Gud måske er de smukkeste af alle, er det mere et udtryk for humanistisk tankegang end for bibelfunderet kristen tankegang.

Gud elskede verden, og han gav sin søn, den eneste, den elskede. Det er i sandhed en kærlighed uden sidestykke, guddommelig fra først til sidst, underfuld, ubegribelig. I den samme kærlighed

sendte Han også sin søn til verden, ikke for at dømme verden, men for at verden skulle frelses ved ham. Verden (vi alle) fortjente at blive dømt, men Guds formål med at sende sønnen var ikke at dømme, men at frelse. Det er her eftertrykket i evangeliet falder. Evangeliet er et frelsesbudskab. Men evangeliet (og ikke mindst Johannes Evangeliet) lægger ikke skjul på, at Jesus også er den af Gud udpegede og indsatte dommer.

En dag kommer Han som verdens dommer, men indtil da er han verdens frelser. Gud elskede os, for at vi ikke skulle fortabes; vi var allerede fortabte, men ved Jesus og Guds kærlighed ved at give ham kan vi frelses fra fortabelsen. "vi kommer ikke for dommen, men er (allerede nu) gået over fra døden til livet" (Joh 5:24). Kun denne redningsaktion fra Gud ved Herren Jesus Kristus kan sætte os fri og frelse os ind til livet. For vor indfangethed i os selv og under djævelen og mørket er så stor, at det siges om os, at "vi elskede mørket fremfor lyset", og kun Jesus kan lede os ud af mørket og ind i lyset, ud af løgnen og ind under sandheden.

Nødvendigt at kalde på Gud

Spørgsmålet om fortabelse er dermed ikke et spørgsmål, som angår os alle, hver eneste menneskefødt; det er universelt. Vi "dør alle i Adam", og det ikke kun i den begrænsede betydning, at vi dør, når livet engang slutter, men i betydningen "evig død" (fortabelsen). Men alle kan også "få liv i Kristus", dvs. leve i Ham og med Ham. Men for at få liv i Kristus, den anden Adam, må vi overgive os til den anden Adam, til Jesus Kristus, kongen i Guds rige. Det er det, som ligger i at "tro på Sønnen", tro på ham, "lyde Sønnen" (Joh 3:36, 1 Joh 5:12), "have Sønnen".

Intet i Det Nye Testamente kan udlægges på en måde som det at have det evige liv er noget, vi fødes med; overalt er det forudsat, at det er meddelt os gennem evangeliet, og at vi får det ved at høre og modtage i tro (se bl.a. Rom 10:5 ff.; 1 Tim 1:15); gaven er "af tro til tro", forjættelsen om frelse og evigt liv hænger uløseligt sammen med "at tro på Herren Jesus Kristus".

Guds børn, "elskede" og "kaldede" blev vi, da vi modtog Guds ord (se 1 Thes 1 & 2). Kirkens opgave er at forkynde evangeliet, så mennesker kommer til tro

på Kristus. I evangeliet er der altid en befaling til mennesker om at "omvende sig og tro på evangeliet", en indbydelse til at komme, men også en advarsel om følgerne af at sige nej til indbydelsen.

Gud har forliget verden med sig selv. Han er i Kristi stedfortrædende død på korset blevet forsonet, hans hellige harme mod synden er blevet stillet; derfor kan vi blive forliget med Gud og få fred med ham, få al vor synd tilgivet, blive helt nye skabninger i Kristus (2 Kor 5:12 ff.). Men det forudsætter, at "vi lader os forlige med Gud" (2 Kor 5:20), at vi gør brug af "den nåderige stund" og lader den blive "en frelsens dag" ved at vi kalder på Gud til frelse (2 Kor 6:1-2).

Fra Guds side er alt rede for at frelse os fra evig død. Det er ikke en udgang, Gud ønsker for noget menneske (Rom 2:4; 1 Tim 2:4; 1 Pet 3:20; 2 Pet 3:9, Ez 18:23; 32). Men Gud har heller ikke ønsket, at nogen skal være tvunget ind i hans rige, tvunget til at elske ham. Han har givet mennesker ret til at afvise hans gave.

Det er det forfærdeligt alvorlige ved at være skabt i Guds billede. Det sætter os over for et valg, mellem livets træ eller kundskabens træ, lydheden til liv eller ulydheden til død. Adam valgte det sidste og valgte det på vore allesammens vegne. Kristus valgte det første og valgte det på vore allesammens vegne. Ved Jesu død og opstandelse står vejen os åben, igen kan vi vælge: "vælge mellem liv og død, dagens lys og nattens mørke, Paradis og øde ørke, Helved hedt og Himmel sød" (Salmebogen (gammel) 213; nye 250).

Vi kan naturligvis ikke rumme fortabelsens gru. Vi kan heller ikke måle den sorg, det giver i Guds hjerte, at nogle vælger at dø, når de ikke behøvede at dø (Jer 27:13; Ez 18:31-32).

Vi ved, at vi er frelst ved Guds nåde alene (Ef 2:4-10); det skyldes ikke os selv, Guds er gaven. Vi har modtaget Guds nådegave, som er evigt liv ved Jesus Kristus, vor Herre; vi har fred med Gud, vi er Guds børn; vi er beseglet med Guds Ånd, vi er uden for fordømmelsen (fortabelsen), vi ved, at Gud er for os, og at derfor intet og ingen kan være imod os, vi ved at intet, overhovedet intet skiller os fra Guds kærlighed i Kristus Jesus, vor Herre.

Vi har intet i os selv, som berettiger os til sådan en tryghed. Vi er syndere som alle andre, og hele forskellen står alene

om, om vi er i Kristus eller ej. Uden om Kristus er der ingen vej til Himlen, i ham er vejen banet og vidt åbnet.

Mennesker fravælger frelsen

Vover vi i lyset af alt dette at kalde Gud urimelig? Må vi ikke snarere stille os selv det spørgsmål, som Hebræerbrevet stiller: "Hvordan skulle vi kunne gå fri, hvis vi lader hånt om en frelse så stor?" (2:3). Det spørgsmål slipper vi ikke uden om at skulle besvare, hvis kristendommen ikke skal blive ligegyldig. Gud havde god grund til at blive "højt fortørnet" (Salmebogen (gamle) 25; nye 30) både da Adam faldt, og vi alle faldt i ham, og da vi hver især og successivt, menneskeslægten i sin totalitet og uden undtagelse faldt og igen og igen falder i synd og brøde, men "han har båret over og ikke tilregnet os vores overtrædelser" (ApG 17:30; Rom 3:26; 2 Kor 5:19). Hvad så, hvis vi efter det rige nådebord han har dækket for os i Kristus, stadig afviser ham. Kan vi så forvente os andet end, at hans fortørnelse (hans "vrede") vender sig mod os, og vender sig mod os for evigt?

"Hvorfor vil I dø, Israels hus?" spørger Gud gennem profeten Ezekiel, og han fortsætter: "Jeg ønsker ikke nogens død. Vend om så skal I leve" (18:32).

Det spørgsmål og svar kan vi række videre til os alle. Hvorfor vil I dø? Fra Guds side er alt gjort for, at det ikke skal ske for nogen? Hvorfor vil det så alligevel ske? Hvorfor vil der være fortabte?

Bliver vi ikke nødt til at svare, at det vil ske, fordi der vil være nogen, som ikke vil "tage imod kærlighed til sandheden, så de kunne blive frelst" (2 Thes 2:10), at der vil være dem, som vil holde fast ved deres had til lyset og deres kærlighed til mørket (Joh 3:19) og holde fast ved til det yderste og ind i "mørket udenfor, hvor der er gråd og tænderskæren" (Matt 25:30).

Fortabelsens virkelighed er ikke et vidnesbyrd om Guds strenghed, men et vidnesbyrd om, at menneskehjertet kan blive så forhærdet i synd, at det ikke kan eller vil åbne sig for Guds kærlighed. Det er ind i os selv, vi skal se, når vi leder efter årsagen til fortabelsen, og det er mod os selv vi skal rette alle anklager, ikke mod Gud.

Når ens eget ikke er nok

Det 10. bud - Du må ikke begære

Du må ikke begære din næstes hus. Du må ikke begære din næstes hustru, hans træl eller trælkvinde, hans okse eller æsel eller noget som helst af din næstes ejendom.

2. Mos. 20:17

Hvorfor opstår der kampe og stridigheder blandt jer? Er det ikke, fordi jeres lyster fører krig i jeres lemmer? I begærer brændende, men opnår intet; I myrder og misunder, men kan intet udrette; I strides og kæmper, men opnår intet, fordi I ikke beder.

Jakob 4:1-2:

Det tiende bud starter med en tanke, et lille stik af misundelse springer frem i hjertet, en "øjnenes lyst" som hjertet kredser om, et begær, der leges med.

Dette bud stikker dybt - lige så dybt, som det første bud om ikke at have andre guder end Herren selv. Dette bud afslører ikke blot vor synd - men mere grundlæggende, at vi er syndere af natur.

Paulus måtte fortvivle, da han bedømte sig selv i forhold til dette bud. Denne selvretfærdige farisæer, der stræbte efter total lydlighed kunne ikke vriste sig fri af dette 10. bud: "Begæret vidste jeg ikke af, før loven sagde: "Du må ikke begære!" Men med budet fik synden et påskud og vakte al slags begær i mig". Han så pludselig, hvor han stod i forholdet til Gud - hvor syndig han var.

Den nærmest klassiske fortælling fra Bibelen om dette bud er historien om Akans tyveri af en smuk kappe fra de ting, der var lagt band på under erobringen af Jeriko. Akan bliver afsløret og må gå til bekendelse: "Mellem byttet så jeg en smuk kappe fra Sinear, to hundrede sekel sølv og en guldbarre, der vejer halvtreds sekel. Jeg begærede det og tog det. Nu ligger det i mit telt, gemt i jorden, med sølvet nederst."

Af Carsten Thomsen

Jeg så en smuk kappe - jeg begærede den - jeg tog den - jeg gemte den.

Eller omskrevet med ord fra Jakobs brev kap. 1:14-15: "Når man fristes, er det ens eget begær, der drager og lokker én; når så begæret har undfanget, sætter det synd i verden, og når synden er vokset op, føder den død".

Og Jesu ord er selv en lammende dom over det menneskelige hjerte - bundet hjælpeløst i synd: "Indefra, fra menneskenes hjerte, kommer de onde tanker, utugt, tyveri, mord, ægteskabsbrud, griskhed, ondskab, svig, umådehold, misundelse, bespottelse, hovmod, tåbelighed".

Griskhed, umådehold og misundelse er tre synder fra denne liste, som lægger sig tæt op ad begæret.

Det er ret svært for os at sætte fingeren på, hvornår "begæret har undfanget" -

hvornår begæret fødes og bliver til det syndige begær, der menes med det 10. bud.

Jeg kan se den flotte bil, min ven har og beundre de mange hestekræfter og det flotte stereoanlæg, han har sat i. Det må være dejligt at have råd til sådan en bil, tænker jeg. Jeg glæder mig på hans vegne over den komfort og den glæde den må give ham, eller gør jeg?

Altså det er måske også lidt ødselt af ham at give så meget for en ny bil, og han virker en anelse for selvoptaget og materialistisk....han har nu også altid været alt for glad for biler.

Jeg tænker på min egen bil, der har kørt alt for mange kilometer og nu intet er værd, men jeg har ikke råd til at skifte den ud, slet ikke med sådan en bil, og det er da også værre larm, min bil giver fra sig, og alle de reparationer den seneste tid. Hvorfor er jeg den eneste, der kører rundt i sådan en gammel spand? Hvorfor giver Gud mig ikke et bedre betalt job? Hvordan får jeg råd til en ny dyr bil? Hvad om jeg tog et ekstra job, eller spillede lidt mere i Lotto eller...

Alle disse hjertets tanker er for så vidt uskyldige, synes vi. Og alligevel kan vi hurtigt se, hvad der nu er ved at opstå i vort hjerte....griskhed, umådehold og misundelse er allerede så småt begyndt at forme sig og det næste vi gør er at bagtale vennen og sige noget nedsættende om ham, næste gang vi møder en anden ven, eller vi bliver så utilfredse med vores egen situation i livet, at vi sætter spørgsmålstegn ved Guds godhed, og går og tumler med tanken om ikke at opgive noget på selvangivelsen, så vi kan få lidt flere penge mellem hænderne.

Begæret sætter altid en selv først. En begærlig person vil altid se sig om for at finde ud af, hvad han kan få ud af andre, snarere end hvad han kan give andre.

Budet kalder os derimod positivt til at tilsidesætte vore egne behov og tænke på næstens behov. At hjælpe vor næste, så han kan beholde det, der er hans. "Gør intet af selvished og heller ikke af indbildskhed, men sæt i ydmyghed de andre højere end jer selv. Tænk ikke hver især på jeres eget, men tænk alle også på de andres vel". Jesus er vort eksempel her - han, som gav afkald på sit eget og som kom for at tjene og lægge sit liv ned for andre.

Tv-reklamerne pirker til vort begær hele tiden ved at skabe en illusion om, hvor lykkelig, populær, glad, komfortabel og sund vi ville være, hvis vi blot købte dette produkt. Og hvor tomt vort liv vil være uden denne komfort. De populære reality-shows som Paradise Hotel har begæret nærmest som en forudsætning: "Hvad vil folk gøre ved hinanden, hvis guleroden er popularitet og stor pengepræmie".

- Tilbøjeligheden til at begære i vort samfund næres ved en uhammet forbrugerisme der lærer, at menneskets hovedformål er at akkumulere, bruge og nyde mere og mere af verdens ressourcer, skriver teologen Walter Brueggemann.

Hjertets frihed

Vi må igen understrege, som vi har gjort det gennem hele denne artikelrække over de ti bud: Dekalogen kalder os ind i et liv i frihed. "Det er ikke en despot, der taler fra et røgfyldt bjerg, men en Befrier, der ønsker at Hans folk skal blive ved med at være frie og som ikke ønsker, at folket igen skal ende i fangenskab". Sådan skrev vi i den første artikel for tre år siden.

"Du må ikke stjæle" viser os friheden til at dele vort liv og ejendele med hinanden - "du må ikke dræbe" viser os friheden til at leve og lade leve. Sabbatsbudet kalder os ud af rotteræset og ind i en sund rytme af arbejde og hvile - budet om utroskab er der for at beskytte familien og så ægteskabet kan blomstre og have trygge rammer. Sådan kunne vi blive ved. Og her ved det niende og tiende bud kan vi se, hvordan disse to bud beskytter først næstens ry og rygte og dernæst hans ejendele og familie. Og dette sidste bud tager os tilbage til det første bud og kalder os ind i den frihed det er at have Gud som sin beskytter og forsørger for alting i livet.

Ronald Wallace skriver i "The Ten

Commandments - a study in Ethical Freedom":

- Det tiende bud er ikke givet til os for at få os til at fortvivle, men for at hjælpe os til at se, hvordan vi kan forny og genoprette vores liv under Guds løfte. Gud viser os ikke problemets rod uden at give os et håb - han viser os at hvis vi begynder her, så vil han også begynde med os og hjælpe os. "Du må ikke begære" kan også betyde: "Du har ikke behov for at begære". Det er et løfte fra Gud om, at han vil sørge for os i alle ting og på alle de områder, hvor vi synes at mangle noget.

Dette bud tager os til hjertet af det svar, Gud giver apostlen Paulus, da han bad om at blive befriet fra tornen i kødet, den torn, som plagede ham og fik ham til at begære den frihed andre mennesker havde uden tornen. "Min nåde er dig nok, for min magt udøves i magtesløshed."

Derfor kan Paulus også i Filipperbrevet sige dette: "Ikke sådan at forstå, at jeg har manglet noget; for jeg har lært at nøjes med, hvad jeg har. Jeg kender til at have ringe kår, og jeg kender til at have overflod. I ét og alt er jeg indviet, både at være mæt og at sulte, både at have overflod og at lide mangel. Alt formår jeg i ham, der giver mig kraft.

Tre praktiske skridt

Hvad kan vi gøre for at dæmme op for begæret og leve et liv i dette buds frihed? Lad mig nævne tre ting:

1. Vogt dit hjerte. Ordsprogenes bog 4:23-27 kommer her med sund livsvisdom til den kristne:

Frem for alt: Vogt dit hjerte, for derfra udgår livet.
Giv agt på den vej, du går, du skal styre hele din færden;
bøj ikke af til højre eller venstre, hold din fod fra det onde!

Og fra Salmernes Bog 139:23 "Ransag mig, Gud, og kend mit hjerte, prøv mig, og kend mine tanker". Vogt dit hjerte, Giv agt på din vej - og gør det til din bøn, at Gud må give dig en større erkendelse om dit hjertes motiver og bevæggrunde. Så nemt bedrager vi os selv og følger mere eller mindre blindt strømmen.

2. Nøjsomhed: Begæret bilder os ind, at der er noget, som vi bare ikke kan leve uden. Vi må have den seneste nye computer, og vi skal som alle andre ud og rejse hvert år og vennerne i skolen mobber ens børn, hvis de ikke får de nye smarte bukser og sko og mobil - også selvom de gamle bukser slet ikke er slidte. "Guds frygt sammen med nøjsomhed bærer lønnen i sig selv... har vi føde og klæder, skal vi lade os nøje med det. Men de, der vil være rige, falder i fristelse og baghold og henfalder til utallige tåbelige og skadelige tilbøjeligheder, som styrter mennesker i undergang og fortabelse".

Føde og klæder...det er ikke meget - kun lige nok til at overleve.

"Lad ikke kærlighed til penge bestemme jeres adfærd, men stil jer tilfreds med det, I har. For Gud har selv sagt: "Jeg lader dig ikke i stikken og svigter dig ikke." Derfor kan vi frimodigt sige: Herren er min hjælper, jeg skal ikke frygte, hvad kan et menneske gøre mig?"

Hvornår er nok, nok? Hvornår kan vi slappe af og nyde det vi har fået givet og ikke lade jagten på noget nyere, større og bedre hele tiden være grobund for vores utilfredshed? Der er ikke noget i vejen med at stræbe efter en højere levestandard, et bedre job og en større hus.

Men hvad der ofte ligger bag er en konstant nagende utilfredshed med det liv, vi har nu. Det er denne fornemmelse af, at vi ikke formår at hvile i Gud. Tænk på det sabbatsår, som Gud indførte i det israelske samfund. At lade alt ligge brak i et år - at frigive trælle - at give afkald - kunne jøderne ikke herigennem lære noget vigtig om Gud som forsørgeren og om nøjsomhed og tilfredsmed det øjeblikkets goder og ejendele?

Når jeg begærer det, som tilhører mit medmenneske, så er det i virkeligheden et udtryk for, at jeg er utilfreds med det liv, og de vilkår, Gud har givet mig. Ligesom afgudsdyrkelse i virkeligheden er udtryk for, at jeg ikke er tilfreds med den Gud, der har givet mig livet. Hermed er ringen sluttet tilbage til det første bud. Det handler om mit forhold til mit medmenneske, ja, men det handler også om mit forhold til Gud.

Tænk her på Louis artikel om hedonisme (se side 12). Hvor stort råderum har begæret i en nydelses- og forbrugerkultur som vores, hvor selvudfoldelse spiller en større rolle en

3. Taknemmelighed: Vi har været langt omkring i kristenlivet de seneste tre år i denne gennemgang af de ti bud. Måske er det her passende at lade en tak gå op til den Gud, der har skrevet budene med sin egen finger.

For de rammer han har sat omkring vort liv, for den ydmyghed ind under Gud, som budene kalder os til. Taknemmelighed, lovprisning og bare det at nyde Gud i al hans godhed og forsyn vil rette vort begær væk fra os selv og alene mod at tjene ham og leve for ham.

Jeg synes denne taknemmelighed kommer så dejligt frem i Thomas Kingos salme "Nu rinder solen op" (citeret er strofe 2, 3 og 7). Må denne holdning gennemsyre vor hverdag.

Så jeg vil lade denne gamle salmedigter få det sidste ord, mens jeg funderer over, hvad jeg nu skal skrive om i Kristent Perspektiv!

*Utallig såsom sand
og uden måde,
som havets dybe vand
er Herrens nåde,
som han mit hoved daglig overgyder:
hver morgen i min skål
en nåde uden mål
til mig nedflyder.*

*Min sjæl, vær frisk og glad,
lad sorgen fare!
Dit legems blomsterblad
vil Gud bevare:
Han vil i dag mig give kraft og styrke,
jeg i mit kald og stand
min Gud og Fader kan
tilbørlig dyrke.*

*Du bedst min tarv og trang,
o Herre, kender,
tilmed er lykkens gang
i dine hænder,
og hvad mig tjener bedst i hver en måde,
du det tilforn ser.
Min sjæl, hvad vil du mer?
Lad Gud kun råde!*

Den mest omtalte film det seneste halve år har uden sammenligning været Avatar. Instruktøren James Cameron, der er manden bag store filmsuccesser som Titanic, Terminator og Aliens, har skabt endnu en blockbuster.

Kan man lide action, romantik og fremmede universer i 3D, så leverer Avatar så sandelig varen. Hæsbæsende og forførende helaftensfilm med alt, hvad Hollywood kan opbyde af de seneste special-effects. Og så alligevel midt i det hele bliver jeg ikke rigtig henført. Flere gange må jeg tage mine 3D-briller af i biografen og misse med øjnene. Personligt er jeg ikke nogen stor fan af 3D.

Og der kommer også et punkt, hvor de computerskabte landskaber bliver for perfekte og (undskyld, Cameron) måske lidt kunstige...nå, jeg vil lade teknikken ligge og i stedet skrive lidt om filmens historie og budskab.

Avatar er med rette blevet sammenlignet med Danser med Ulve, som i 1990 vandt et hav af Oscars. I begge film bliver en mand sendt ud i den uberørte natur blandt primitive indfødte folk. Disse stammefolk bliver i begge film fremstillet som noble mennesker, der lever i pagt med naturen i et nærmest utopisk miljø-harmonisk samfund - og dem, der kommer og ødelægger det hele repræsenterer det værste i den vestlige civilisation. Aggressive, ufølsomme og kun med et

for øje. At nedtromle al modstand for egen berigelse uden øje for natur-folket overhovedet.

Særlig slemt bliver det i Avatar, hvis budskab er i god tråd med den politisk korrekte menneskeskabte globale opvarmning. Vores frelse ligger ikke udenfor mennesket eller udenfor naturen - men i skabelsen selv. Vi mennesker må gå i et med naturen, blive en del af den og lade den fortælle os, at vi faktisk piner livet ud af den og af os selv.

I Avatar hedder stammefolket Na'vier - nogle tre meter høje, lyseblå skabninger, der bor på planeten Pandora. Uheldigvis står disse navi'er i vejen for planerne om at udvinde et særligt værdifuldt mineral som nogle grumme militærfolk vil have fingrene i. Og filmens hovedperson Jake Sully (Sam Worthington) bliver en slags spion for de griske militærfolk. Han bliver en avatar - det vil sige, at han overtager en na'vi krop og rejser ind i na'viernes verden og bliver venner med naturfolket og lærer langsomt deres traditioner og harmoniske forhold til naturen. Og her forelsker han sig selvfølgelig også - i na'vi-pigen Eywa.

Ligesom i Danser med Ulve finder han ud af, at naturfolkets spiritualitet er meget tiltalende - og i mødet med dette stammefolk bliver han "genfødt" - bliver et bedre, mere følsomt og helstøbt individ. Jake Sully lærer bl.a., hvordan man må lade sin hale (na'vierne har lange haler...) forbinde med træernes rødder, så man kommer i forbindelse med Træets Sjæl og kan lytte til ens åndelige forfædre. En symbiose med naturen, så man kan meditere sammen med den.

Som pigen Eywa siger et sted om Træets Sjæl: "Vores Store Moder er ikke på nogens side (altså det gode eller onde). Hun beskytter kun livets balance"..... Puh, ha, nu bliver det pludseligt lidt new-age-agtigt det hele.

Det er her, jeg godt kan blive utålmodig med den lange film. Det underliggende panteistiske budskab reducerer værdien af mennesket skabt i Guds bilde - og det reducerer den personlige Gud og Skaber til et åndeligt kraftfelt, en upersonlig Ånd. Visuelt betagende, jo, men også med et meget omklamrende Broder-Sol-Moder-Jord-budskab.

Carsten Thomsen

Af *Louis Nielsen*

Når Tro og liv brager sammen
Skrevet af *Jens Ole Christensen*
Logos Media & Credo, 2009, 300,- kr.

Lad det være sagt med det samme, at det er en sjælden god bog, vi har foran os her. Jens Ole Christensen kender vi fra Kristeligt Dagblad, hvor han har en fast artikel en gang hver fjerde uge og ofte iøvrigt ytrer sig. Det er kun sjældent, at det, Jens Ole Christensen skriver, ikke umiddelbart fanger vor interesse og som regel får vor fulde opbakning. Han står som et bibelsk og evangelisk fyrtårn midt i tågen og mørket, altid klar i mælet, men uden at være oppustet, selvfed eller på anden måde arrogant.

Jens Ole Christensen er cand. theol., har været rektor for KFS' ledertræningscenter i Østed, rektor for DBI og nu generalsekretær for LM. Han er forfatter til flere bøger, hvoraf de fleste desværre er udsolgte fra forlagene.

Foreliggende bog handler om flere ting, ikke mindst om Bibelen, bibelautoritet, bibelforståelse og bibeltroskab. Tredje og sidste del af bogen handler udelukkende om det, men udfylder hvad sidetal angår kun et sted mellem 1/5 og 1/6 af bogens samlede længde (ca. 46 sider ud af et samlet sidetal på 248 sider). Men de sider, som udmærket kunne stå for

sig selv, er alene hele bogen værd. De er væsentlige og absolut uundværlige, hvis bogens anliggende skal værdsættes og forstås. Jens Ole Christensen ønsker kompromisløst af holde fast ved Skriften som Guds Ord, men han rækker os på disse sider nogle nøgler, som han har fra Bibelen selv, hvor vi kan gøre det i ydmyghed, med nænsomhed og visdom.

Det er i den ånd, at hele bogen er skrevet; første del, Kollision (godt 30 sider) konfronterer os for det problem, som opstår, når vi finder det mere end svært ved at være tro overfor Bibelen i en tid, som går helt andre veje.

Oftentimes bliver vi pinligt berørt ved de forholdsregler, som vi synes, at Bibelen anviser os i netop de situationer. Vi har ikke altid haft nogen "heldig hånd", når det er kommet til sådanne situationer, af hvilke vi også oplever flere og flere.

Svære spørgsmål

Del 1 af af bogen præsenterer os for kollisionen, og giver os konkrete eksempler på, hvori den består og hvor vi møder den, f.eks. i spørgsmålet om fortabelsen, homoseksualitet, samliv før ægteskab, kvindelige præster etc. Overskrifterne over de tre kapitler er kapitel 1 "Blade fra en dagbog"; kapitel 2 "Støjsendere" og kapitel 3 "Fire skridt ad et sundere spor".

Jeg vil ikke foregribe, hvad Jens Ole Christensen skriver, men kun sige til vore læsere, køb bogen eller lån den på biblioteket, læs den og bliv klogere og bedre rustet til at møde den konfrontation, som også du givetvis har mødt eller vil møde, både hvad dig selv angår og hvad andre angår. Umiddelbart er det altid lettere at gribe til de firkantede løsninger, de synes også sikrere, men alligevel forfejl de ofte målet.

Lad det være sagt og sagt klart, at Jens Ole Christensen ikke kommer ud med løsninger, som har Bibelen imod sig, heller ikke manipulerer han med problemerne, så de ikke mere er problemer, men han giver os nogle værktøjer, som kan hjælpe os til - i stedet for at sætte autopiloten til - at tænke (og bede) dybere over tingene - også bibelsk dybere - og således måske

ende op med "en løsning" som både har vist respekt for Bibelens integritet og tilgodeset, at det er et menneske, skabt i Guds billede, vi har med at gøre. Det er det, vi alle vil ønske.

Men samtidig må vi være villige til at bære smerten ved kollisionen, for det er en smerte, hver gang Guds navn og ære bliver krænket. Men desværre er det også sådan, at mange af os fristes til "hellere at modtage ære fra mennesker, fremfor at søge æren hos den eneste Gud" (Joh 5:44; se også Gal 1:10); og hvem kan nægte, at umiddelbart føles det dejligt at ride med på bølgen og sole sig i bevidstheden om at være progressiv og have de rigtige meninger?

Læg og blive klogere

Hovedparten af bogen, del 2, 11 kapitler, 150 sider, har overskriften Reflektion. Overskrifterne over kapitlerne giver os en oversigt over, hvad de er om og hvilke spørgsmål, som der arbejdes med her:

Kapitel 4 "Må man aldrig lyve?"; kapitel 5 "Hvad I gør, gør det i Herren"; kapitel 6 "Skilsmisse og nyt ægteskab"; kapitel 7 "Jeg vil kæmpe for aldrig at blive gift igen"; kapitel 8 "Når teksten overskrider vore grænser"; kapitel 9 "Når Bibelen udfordrer Bibelen"; kapitel 10 "Hvis noget kommer op på niveau med Jesus, er man nødt til at fravælge det"; kapitel 11 "Hvorfor Helvede?"; kapitel 12 "Det forgifter mere i kælderens end på bordet"; kapitel 13 "Fællesskaber, der legemliggør nåden" og kapitel 14: "De gode reaktioner kom fra mennesker, der lyttede mere end de talte".

Umiddelbart må hver af disse overskrifter fremkalde vor interesse og vor nysgerrighed. Min opfordring skal være "Tag og læs!". Det kan vi kun blive klogere af, og forhåbentligt også bedre rustede til at møde kriserne både i vore egne liv, og kriserne som opstår i vore familiemedlemmers, venners og medtroendes liv.

Ikke mindst være bogen varmt anbefalet til menighedsledere og til alle som beskæftiger sig med mennesker og med sjælesorg. Bogen vil også være velegnet som samtalebog i bibel- og studiekredse.

I tilbageblikket kan jeg gribe mig selv i at ønske, at bare vi havde haft denne bog før. Men man kan også spørge, om vi havde kunnet tage imod den før? Uden tvivl kunne mange situationer være blevet forløst for os, hvis vi havde kendt og turde handle i den frihed, som Jens Ole Christensens bog åbner op for os, en frihed som vel at mærke er begrundet i Skriften og udledt af Skriften. Ellers er den intet værd.

Worship - ind i tilbedelsens hjerte
Skrevet af Matt Redman
oversat af Jette Christensen
Logos Media, 98 kr.

Matt Redman er en kendt engelsk lovsangsleder, som har været knyttet til mange grene af kristent arbejde og har sat sig sine tydelige spor i forskellige lovsangssammenhænge. Han har også skrevet adskillige lovsange og står bag flere CD-udgivelser. Han er også forfatter til flere bøger om lovsang.

Bogen her handler om "lovsang" i den brede betydning af "worship", dvs. meget mere end sang er involveret i det, Redman skriver om. På bagsiden af bogomslaget skriver forlaget: "Matt Redman går lige til hjertet. Både når han skriver sange og i denne bog. Han skriver enkelt - men med stor integritet og dybde. Man mærker, at han er tændt af Jesus. Han er optaget af, at Jesus skal være centrum i vor tilbedelse - uanset om den kommer til udtryk i lovsang eller på

andre måder".

Der bringes også et citat af Mike Pilavachi: "Lovsang er om Gud, til Gud og for Gud. Det slår Worship fast med syvtommersøm. I en tid, hvor kirken står i fare for at gøre lovsangen til underholdning kommer denne bog som en nødvendig og profetisk tilrettevisning". Man må sige, at dette sidste absolut lykkes for bogen.

Bogen handler meget lidt om lovsang og lovsange som sådan, men meget om det at være en tilbeder og være en tilbeder i al sin færd, al sin væren, al sin gerning.

"Worship" er et næsten uoversætteligt ord, som i sin kerne er forbundet med ordet for "værd, værdi, værdighed, værdsættelse". Vi bringer Gud vor lovprisning, fordi han er det værd, fordi han er værdig til det; vor lovprisning udtrykker vor beundring for Ham, for kærlighed til ham, vort ønske om at glæde Ham og være Ham til behag. Det gør vi som kristne på mange andre måder og på mange andre områder end ved at synge og lovprise, omend sang og lovprisning er en del af vor worship.

Skrevet i kærlighed til Gud

Bogen er skrevet i dyb kærlighed til Gud og i dyb beundring for Ham, ingen tvivl om det. Overskrifterne til bogens 9 korte kapitler taler for sig selv:

1. Den uudslekkelige tilbeder;
2. Den uegennyttige tilbeder;
3. Den uværdige tilbeder;
4. Den utilsørede tilbeder;
5. Den utrættelige tilbeder;
6. Den ubemærkede tilbeder;
7. Den udelte tilbeder;
8. Den umættelige tilbeder og
9. Den uendelige tilbeder.

Bogen har mange henvisninger til Skriften; Redman kender sin bibel godt; hans tro er sund, hans teologi er der ikke noget at udsætte på. Ikke alene lovsangsledere og andre i lovsangsgrupperne vil have glæde og gavn af at læse denne bog; det vil vi alle have. Kun en skam, at den er så dyr, men det er vel desværre uundgåeligt.

Jeg vil anbefale den på det varmeste, også selv om den har udfordret mig på flere fronter. På den personlige front har jeg måttet erkende, at uanset, hvor meget

Man mærker, at Matt Redman er tændt af Jesus. Han er optaget af, at Jesus skal være centrum i vor tilbedelse

jeg er enig i de anførte betragtninger, har jeg haft svært ved at finde mig selv som en tilbeder i nogen af de betydninger, som bogen definerer. Det har i bedste fald været meget glimtvis, men bogen lægger ligesom op til, at tilbedere er vi det meste af vort liv og det meste af vor dag. Forfatteren fortier ikke egen ufuldkommenhed, uformåen og kommen til kort, men alligevel kan jeg ikke lade være med at spørge: "Er vi allerede i Himlen?"

Jeg kan godt se, at det er godt og rigtigt, at vi har en længsel i os om at være sådanne tilbedere, og at vi kan bede om, at det må lykkes for os at være det, men oprigtigt talt, tror jeg, at det først er i Himlen, at vi for alvor bliver det.

Og det er en af mine konstante anker mod den moderne lovsangsbevægelse, at vi bevæger os ligesom for meget for Guds trone og lidt for lidt i livet her, iblandet dets synd, svigt, sorg, smerte, tvivl, spørgen, manglende fokus og manglende koncentration. Det behov opfylder den klassiske og traditionelle salmesang langt bedre end moderne lovsang gør, og derfor henter jeg mere trøst, mere mod, mere tro, mere sand opbyggelse ved at synge med på de gamle salmer end ved moderne lovsang.

Men det er også rigtigt, at når vi er sammen til gudstjeneste, er vi sammen foran Guds trone; derfor har moderne lovsang også sin berettigelse, og derfor skal vi også åbne os for den og være lydhøre for den med tak og se med glæde på de, som tjener os med at lede os i lovsang, især hvis de har den åndelige lødighed og tyngde, som Redman har.

Tjener hans bog til at bygge bro og forståelse i kirken om noget, som også har splittet, så har den opfyldt et godt formål. Derfor være den varmt anbefalet til lovsangsfreaks såvel som til os, som er knapt så begejstrede. Det skal siges, at netop Redman giver os flere eksempler på, at han kender og værdsætter også den gamle salmeskat.

At leve med en dement

Af Astrid i Hjøllum Christensen

Mange mennesker i Danmark står i svære livsvilkår. Livet er smukt og godt, og samtidig utrolig sårbart. Vi kan kæmpe igennem livet og dygtiggøre os. Men på mange måder er livet ligesom at gå på line, vi kan træde ved siden af, farer eksisterer, og sygdommen kan ramme os. Livet er så stærkt og så sårbart på samme tid.

Når jeg husker tilbage, så husker jeg hende tydeligt. En lille dame på et engelsk plejehjem. Hun gik forvirret rundt i gangene. Hun var ofte bange, og havde et bekymret ansigtsudtryk. Hun huskede ikke sin familie, hun huskede ikke, at sæben ikke kunne spises, hun havde svært ved at bruge gaffel og kniv, og hun gik forvirret op om natten, og lagde sig i andres senge.

Men når man satte hende foran et klaver, så spillede hun så smukt. Hun kunne sidde der i timevis og spille. Når

man spurgte om hendes navn, så kendte hun det. Hun huskede hendes mor, og nogle gange kaldte hun på hende, som om hun stadig var i live. Når man satte maden foran hende, spiste hun det ikke nødvendigvis i den forventede rækkefølge. En bakke smør kunne blive spist som om det var is.

Denne dame var mit første møde med demens.

Demens er en betegnelse på symptomer for svigtende hjernefunktion. Først og fremmest får man dårlig hukommelse og manglende evne til at fungerer i hverdagen. Demensen kommer ofte snigende. I begyndelsen kan det være svært at afgøre, om der er tale om sygdom. Efterhånden, som demensen skrider frem, bliver man klar over, at det er nødvendigt at tage sig af den demente. Demens rammer fortrinsvis ældre, men yngre kan også få sygdommen.

Mange forskellige sygdomme kan føre til demens, men mange gange ved man ikke, hvorfor det sker. Der findes for-

skellige former for demens, den vi bedst kender er Alzheimers. Den forårsager, at selve nervecellerne i flere områder af hjernen langsomt går til grunde.

Når demens opdages, kan man måske i begyndelsen godt mærke, at noget er galt. Man husker ikke så godt. Men efterhånden som sygdommen skrider frem, har man ikke nogen fornemmelse af det. Denne mellemliggende periode kan godt være forbundet med en del ubehag.

Man kan desværre ikke selv gøre så meget for at forebygge symptomerne. Men man kan være opmærksom på, at man drikker nok, være tilbageholdende med alkohol (dette tåles dårligere, når man er dement), opsøge læge hvis en selv eller pårørende oplever tegnene på begyndende demens.

Som pårørende skal man undgå at opholde sig på steder med mange mennesker og støj, det gør den begyndende demente utryg. Diagnosen bliver stillet ved at gå til læge. Først og fremmest skal

lægen sikre sig, at der er tale om demens. Lægen laver en test bestående af en række spørgsmål.

Der er lægemidler der virker på Alzheimers sygdom. Det helbreder ikke sygdommen, men det udsætter sygdommen. Demens udvikler sig langsomt. Og med tiden er plejehjemsanbringelse nødvendig, og til sidst ender den med døden.

Chok for pårørende

Det kan være et chok for pårørende at opleve ens ægtefælle, far, mor, bror, søster eller ven blive dement. Langsomt ser man den man kendte sygne hen til en anden. Fra at være et kærligt, vidende, arbejdsomt og bidragende menneske til at blive måske vred, grædende og hjælpeløs. Den demente har ofte brug for rigtig meget hjælp i hverdagen, og man bliver som ægtefælle meget ophængt. Ens egen frihed bliver ofte indskrænket, idet man ikke på samme måde kan lade den demente blive hjemme alene.

Man oplever også, at det forhold der var ligeværdigt pludselig ikke, er det mere. Det kan være utrolig hårdt at være sammen med den demente hele tiden. Særligt fordi det ofte rammer en periode i livet, hvor man selv er ældre og ens kræfter færre. For nogle forbindes det også med en brist af drømme og forventninger. Nu var man lige gået på pension, og skulle til at nyde det sammen.

Man skal ofte, når den demente bor hjemme, vænne sig til, at der kommer fremmede mennesker i ens hus i form af hjemmehjælpere og sygeplejersker.

Det kan være forbundet med megen frustration, sorg og ensomhed at være tæt på en dement. Man sørger over det tabte. Mange pårørende har sagt, at det er en ligeså stor sorg, som hvis vedkommende er død. Fordi det kan føles som en langsom død. For nogle er det næsten ikke til at holde ud. Man har mentalt mistet sin ægtefælle.

Det er svært at se på den dementes udtryksløse ansigt, og ikke kunne tale med ham/hende. Eller når man forsøger at holde hans/hendes hånd for at vise kærlighed, og hun/han trækker den væk. At se det, der engang var et kærligt og arbejdende menneske, forsvinde for øjnene af en. Mange prøver at tænke på alle de gode år, de har haft sammen, samtidig med at man ønsker, at det snart må

At leve med en dement er for nogle næsten ikke til at holde ud. Man har mentalt mistet sin ægtefælle.

slutte. Det er også svært at tage beslutningen om, at den demente skal på plejehjem. For mange kan det være vanskeligt at erkende, at man kommer til kort over for et andet menneske, man har holdt af.

Det er svært at sige, hvor meget den demente selv lider, men når demensen for alvor er trådt ind, har den demente det godt. Perioden imellem kan være forbundet med ubehag, da den demente her har klare øjeblikke, men efterfølgende har glemt alt.

Udfordringen for pårørende er at tage afsked med det der var, og den person der var. Der er ikke som ved dødsfald en dag, hvor man kan sige, at man blev enke. Eller en sten man kan gå til. Men man har mistet en person. Det er en person man har elsket og måske været gift med. Personen er ikke mere mentalt til stede, men er det fysisk. Det er en meget vanskelig opgave.

Har man et dement familiemedlem er det meget vigtigt, at man træner at gøre ting selv, og ikke have dårlig samvittighed over det. Man har brug for at opleve glæde i ens liv. Den demente har ingen glæde af, at man slider sig selv op pga dårlig samvittighed. Nogle gange må man tage helt væk, den demente har ikke samme tidsfornemmelse, og vil mange gange ikke kunne skelne, hvor lang tid man har været væk.

Lyt til smerten

Når man står i smertelige livsvilkår er noget af det bedste, man kan blive mødt med, godhed og aflastning. Vi mennesker består af følelser og tanker, men vi har også et fysisk legeme, og vi kan

blive så trætte. Så det bedste mennesker omkring kan gøre er at tilbyde hjælp. Vi kan hjælpe meget med det praktiske, men også ved blot at lytte, lytte til smerten.

Svein Ellingsen skriver i sit digt ”Nogen må våge i verdens nat”:

*Nogen må våge i verdens nat,
Nogen må tro i mørket,
Nogen må være de svages bror,
Gud lad din vilje ske på jord!
Hjælp os at følge dit bud!*

*Nogen må bære en andens nød,
Nogen må vise mildhed,
Nogen må kæmpe en andens ret,
Gud, lad dit riges tegn bli' set!
Hjælp os at følge dit bud.*

*Herre, du våger i verdens nat,
Herre, du bor i mørket,
Herre, du viser os Kristi dag!
Selv under livets tungeste slag,
Er vi hos dig, du er vor Gud!*

Der står i salmernes bog kap 40, vers 2: Jeg satte alt mit håb til Herren, og han bøjede sig ned til mig og hørte mit råk om hjælp”.

Og i 1 Peter:

”I ved jo, at det ikke var med forgængelige ting, som sølv eller guld, I blev løskøbt fra det tomme liv, I havde overtaget fra jeres fedre, men med Kristi dyrebare blod som af et lam uden plet og lyde, dertil var Han bestemt, før verden blev grundlagt, men han blev først åbenbaret nu ved tidernes ende af hensyn til jer, som takket være ham tror på Gud, der oprejste ham fra de døde og gav ham herlighed, så jeres tro også er håb til Gud”.

Gud våger over vores liv. Han har mulighed for at sende folk til os, der kan hjælpe og give glæde. Han kender vore veje. Han ved, om vi går eller står. Han kender vores nød og vores tanker. Han kender lidelse. Han gik selv lidelsens vej på korset. Vi bliver ikke fritaget lidelsen, men vi har håbet. Det er vores styrke.

Så når vi står magtesløse i vores liv, når sygdommen rammer os, ved vi, at vi har et håb i Gud. Gud kender det hele, og en dag skal vi være sammen med Ham uden smerte og sygdom. Det er en sandhed, vi ikke altid mærker i vores følelsesliv, men en sandhed og et løfte der står fast.

nydelse

under ansvar

Af Louis Nielsen

Tiden, vi lever i lige nu, forholder sig underligt splittet med hensyn til nydelser. På nogle områder lægges der op til afsavn og askese. Fx i elite- og ekstremsport, den overdrevne dyrkelse af sundhed, økologisk mad, vegetarisme og frygt for klimaforandringer.

På den anden side udfoldes også en ekstravagant nydelseskultur. Forskellen er, at hvor denne før var forbeholdt et stærkt begrænset antal af rige, er den med den stigende velstand udbredt til flere og flere og er for mange nærmest blevet en livsnødvendighed.

Tag bare en tur gennem et supermarked. Hvor mange af de tusinder af varenumre, vi har mulighed for at købe her, er bare i nærheden af at være livsnødvendigheder? Selv i vort samfund er der medborgere, som kun har penge

til at købe nødvendigheder - og for nogle dårligt nok det - men for langt de fleste af os er det, som tidligere tider ville have kaldt luksus og ekstravagance, rykket ind i nødvendighedsfæren. Det er nok en overvejelse værd, ikke mindst i krisetider, hvor bare det at gå lidt ned i forbrug kan volde mange af os bekymringer.

Det er svært at trække grænser. Hvor går grænsen mellem pligt og frihed, arbejde og fritid, mellem hvad vi giver, og hvad vi forbruger, tid vi bruger på andre og tid, vi ødsler på os selv?

Menneskeskesynet ændres over tid. Det kommer til orde i den skelnen, vi gør mellem homo faber (det fremstillende menneske) og homo ludens (det legende menneske). Tidligere var flid og arbejde ikke blot absolut nødvendige, men også en hellig forpligtelse.

At være en dagdriver var noget af det værste, man kunne være, og der blev ikke set med milde øjne på sådanne. At arbejde var enhvers hellige forpligtelse,

et livsvilkår pålagt en af Skaberen selv. Så meget var det en del af tingenes tilstand, at man ikke reflekterede over det. Man stod op for at arbejde og gik i seng for at hvile ud. Fritid var et nærmest ukendt begreb.

Alt det blev ændret, da man fra den gryende arbejderbevægelses side inddelte døgnet i tre perioder: 8 timers arbejde, 8 timers fritid, otte timers søvn. Forpligtetheden til at arbejde blev ikke afskaffet, og pligt gik endnu forud for nydelse. Først når pligten var indfriet, kunne man nyde, men så havde man også ret til at nyde.

Hvis mennesket ikke skal reduceres til en ting, en maskine, så er det vigtigt at finde en balance mellem arbejde og leg, mellem nødvendighed og lyst, mellem pligt og nydelse, mellem homo faber og homo ludens.

Balance i Skriften

Bibelen menneske- og livssyn går ind for denne balance. Sabbatsbuddet både pålægger os at arbejde og at hvile. Det er vigtigt under skabelsesmandatet at arbejde (som Gud arbejdede), men er også vigtigt at hvile (som Gud hvilede). Der er både noget eksistentielt (en opfyldelse af livet og livets mening) og noget eskatologisk (skuende frem mod Guds fremtid, mod de nye himle og den nye jord) i dette bud.

Berettigelsen af leg, nydelse, hvile, fornøjethed, latter, glæde og fryd indgår bestemt i det bibelske menneske- og livssyn og dermed i bibelsk etik og i det gudfrygtige liv. Grundstemningen for kristne er altid glæden og fornøjetheden i Gud, også når der er tale om arbejde, pligt og nødvendighed. Drivkraften er altid den samme: kærlighed til Gud, til næsten og til livet. Alle gaver kommer fra Gud, og fordi, "han er god og gør godt, og hans miskundhed varer evindeligt", er alle hans gaver gode (Jakob 1:17). Selvom arbejdet er en hellig forpligtelse, men en forpligtelse med adel i sig, fordi det gør os til medarbejdere med Gud, behøver det ikke kun at være en byrde og tyngde - selv om det element på grund af syndefaldet er trådt ind i det.

Nogen skarp sondring mellem pligt og arbejde og nydelse og frihed behøver der ikke at være; for mange er arbejdet en udsøgt fornøjelse, det som giver mening og identitet. Her skal vi dog

være opmærksom på, at der er farer forbundet med at bevæge sig for langt ud af den tangent. Men stadigvæk er det også sådan, at for mange er arbejdet opslidende, og de længes efter fyraften og efter den gyldne pensionsalder.

Alt dette giver os en fornemmelse af, hvor svært det er at sige noget bestemt og afgrænsende om nydelse og det at nyde. For nogen (men i vore dages samfund ikke mange) er begge ord stadigvæk en slags fyord. Nydelse og nydelser er suspekte, for kan de være andet end kødelige, verdslige og syndige? Og hvad andet end at få sin sjæl frelst kan være noget legitimt anliggende for den sande kristne?

Instinktivt må vi medgive, at der er der mange af os, som får en lettere dårlig samvittighed, hvis nydelser optræder for ofte og for kompakt i vores liv. Umiddelbart føler vi, at forsagelsens og den lystfornægtende vej er den, som behager Gud og vinder os ære og anerkendelse hos Ham.

Nogle vil endda gå så langt som til at føle, at forsagelsens vej er vejen til frelse. Nogle steder i Bibelen kan udlægges og forstås som om, at den fulde forsagelse er et ubetinget krav, hvis vi vil leve et helligt og gudvelbehageligt liv. Andre steder i Skriften lægger vægt på, at Gud er en rig og god Gud, som giver os rigeligt med gaver, som vi ærer ham ved at nyde og nyde i fulde drag.

Det er her et spørgsmål om balance og udøvelse af skønsomhed og sund åndelig dømmekraft. Spørgsmål om hvad vi er kaldet til og hensynet, det pålægger os, samt forhold omkring relationer og de forpligtelser, der hviler på os som følge af dem, må også indgå i vore samlede overvejelser. Også bør vi have i tanke, at "ingen lever for sig selv"; det vi gør efterlader sig altid spor hos andre, også selvom vi er frie over for alle, og vi ikke skal underlægge os andres luner og restriktioner.

Om at misbruge tiden

En god ledetråd giver Paulus os i Ef 5:15-17: "Se til, hvordan I lever, ikke som uvise, men som vise. Brug det gunstige øjeblik, for dagene er onde. Vær ikke tåbelige, men forstå, hvad der er Herrens vilje".

Vi kender alle konflikten vi har med, hvordan vi bruger tiden eller misbruger

den. Misbruger vi tiden, hvis vi bare sidder i en stol og slapper af? Misbruger vi den ved at se TV? Ved at ligge og slikke sol på stranden? Ved at læse netop den bog og se den film? Der er bedemøde i aften, men der er også den fodbolds- eller håndboldskamp jeg lige må se? Så er der også opvasken og nullermændene på gulvet, børnenes behov for at lege, aflastningen af ægtefællen, telefonopkaldet eller besøget hos denne eller hin, brevet jeg skulle skrive og så videre og så videre?

Ifølge Paulus har vi ikke lov til at slå det hen, som om der ikke er noget spørgsmål. For vi ejer ikke os selv, og tiden er os noget tilmålt, en nåde fra Gud. Fanget mellem pligt og nødvendighed kan det være svært at tildele sig selv nogen legetim ret til sin tid. Hvem og hvad skal afgøre det for os? Vi selv kan ikke, og andre vil gøre krav på al vor tid, hvis de kan komme til det. Godt at vi kan søge til Gud og spørge efter, hvad han vil og efter, hvad der det vise og rigtige for os lige nu? Det vil ofte være at forlade stolen, den gode bog, TV-kiggeriet etc., men det vil også ind imellem være at blive siddende, læse videre, se videre.

Det samme gælder i forbindelse med enhver anden nydelse, enhver fritidsudøvelse, ethvert pengeforbrug.

Gud ønsker vi skal nyde I sig selv er nydelsen, lystfølelsen, glædesberuselsen neutral, er endda ofte god og ønskelig. Der er ingen tvivl om, at den er lagt ind i os af Skaberen selv som en del af gudbilledeligheden. Glæde hører med til Guds væsen, natur og omgivelser. David lader sin lovprisningssalme til Gud for det gode liv, Han havde givet ham munde ud i en lovprisning for de fremtidige og evige glæder hos Gud, som venter ham: "For dit ansigt er mættelse af glæder, livsaligheder ved din højre hånd evindelig" (Salme 16:11; 1871-oversættelsen).

Sund skabelsesfryd

I en af de mest internationale, elskede og kendte salmer synger vi:

*"Lover den Herre,
den mægtige konge med ære!
Lov ham, min sjæl,
og lad det din forlystelse være!
Mød ham med sang,*

*psalter og harpe giv klang!
Åndelig leg vil jeg lære".*

"Forlystelse" og "åndelig leg" er ikke netop udtryk, vi vil forvente at finde i en salme. Men skabelsesberetningen i Bibelen er ret forstået fyldt med denne glæde, og i flere af de lovprisningshymner, vi har i Bibelen, er der et ekko af den glæde, ja fryd, skabelsesberetningen er båret oppe af, denne konstatering til sidst, at "Gud så alt, hvad han havde skabt, og han så, hvor godt det var" (1 Mos 1:31). Vi kan ligefrem sige, at det var en stolt skaber, som betragtede sit værk.

Denne skabelsesfryd er helt igennem sund, og Guds børn vil genfinde den i den nye skabelse, som hviler på påskemorgens glæde, glæden som møder os fra den tomme grav og fra den frelser, som kommer til os og ønsker os "Godmorgen!" (Matt 28:9).

*Og der blev glæde på jorderig,
lig glæden i engles Himmel:
Livskongen løfter op med sig
til livet sin børnevrimmel.*

*Guds børn skal holde med engle bøn
med jubel i Paradishaven:
Det var en søndag morgen skøn,
vor frelser stod op af graven.*

Tilstanden efter syndefaldet blev en anden. Hvad der for vore første forældre før var lutter fryd får nu noget frusterende, lidelsesfyldt og tomhedspræget over sig. Begæret og selvviskheden fortrænger fryden, selvhengivelsen, følelsen af samhørighed og kærligheden.

Det handler nu mere om at opfylde sig selv end om at opfylde den anden og om at underlægge sig og besidde end om at tjene og udfylde og om sikre sig fremfor at ære sin skaber.

Nydelsen kan nu blive iblandet synd og selvviskhed og kommer dermed til at indeholde elementer, som vi må lægge afstand til. I og med at begær, umådehold, overdreven selvopfyldelse, hensynsløshed og tøjlesløshed let kommer til at indtage lystfølelsen og nydelsen, bliver denne ikke mere ren, og derfor kan vi ikke bare ureflekteret give os hen til den.

Nydelse kan blive til synd, lede på afveje, ja ligefrem lede til fortabelse (Fil 3:18-19; 2 Tim 3:4; Heb 11:25; Jakob 4:1 -5; 1 Joh 2:15-17; Judas 12-13).

Kristen frihed tilsiger os, at principielt er alt tilladt, men ikke alt gavner (1 Kor 6:12), og synden vil meget meget gerne indtage os; kun ved, at vi søger vor hjælp hos Guds Ånd, kan vi undslippe syndens dødbringende magt.

Men der er også mange rene glæder og rene nydelser, herunder også fysiske glæder og nydelser, som er Guds gave til os, og som vi skal tage imod med taksigelse og glæde, og hvor afvisningen af dem, vil være en hån mod Ham, som giver os dem, og giver os dem just for, at vi skal nyde dem. Jesus "spiste og drak", og nogle kaldte ham endog "en frådser og dranker" (Luk 7:34), og Han gik ikke af vejen for at skabe vin, oven i købet den bedste vin ved et bryllup i Kana i Galilæa. Paulus afviser klart som falske lærere dem, som "forbyder ægteskab og kræver, at man afholder sig fra føde, som Gud har skabt til at modtages med tak af dem, der har erkendt sandheden" (1 Tim 4:3-5).

I Det Gamle Testamente lægges der megen vægt på, at når Israel samledes til Herrens højtid eller samledes for Herrens åsyn for at fejre en familiebegivenhed, at man så glædede og frydede sig med alle de gode ting, Herren dækkede bord med (5 Mos 12:12; 17-21). Festmåltidet og det dækkede bord bliver i Det Gamle Testaments lovsange (Sl 23:5; 63:6), og i dets messianske profetier til en metafor for den rigelighed og glæde, som ledsager Guds nærhed, og som vil fylde det kommende messianske fredsrige (Es 25:6; 55:2), og Det Nye Testamente overtager disse billeder, ikke mindst i Jesu lignelser og i synerne i Johannes' Åbenbaring (Matt 22:4; Åb 19:9).

Heller ikke søger Bibelen at skjule glæden og nydelsen - heller ikke den fysiske glæde og nydelse - i kærlighedsforholdet mellem en mand og hans hustru og metaforisk overføres det på glæden i pagten mellem Gud og hans folk (Højsangen 5:1, Ordsp 5:14-19; Es 54:5; Es 62:4).

Vi går derfor ikke fejl, når vi konkluderer, at Bibelen afgjort giver plads for nydelsen og det at nyde, men også at nydelsen ikke er et mål i sig selv, som vi for enhver pris må opleve og have, hvis vi skal være autentiske mennesker. Bibelen fortæller os, at der er megen tom nydelse, og der er syndig nydelse.

Nydelse under ansvar
Menneskelivet er at være ansvarlig. Ansvarlig overfor Gud, som har skabt os og sat os i livet, ansvarlig overfor medmennesket, især vore nærmeste, ansvarlige overfor omverdenen, ansvarlige som forvaltere af Guds gaver, hvad enten det er liv og helbred, tid, muligheder og penge.

Dette ansvar fritages vi ikke fra, heller ikke, når det handler om nydelse. Nydelse må for den kristne aldrig udarte sig til tøjlesløshed. Nogen "nydelse" må vi sige nej til, fordi at sige ja til den, vil indebære, at vi handler i trods mod Guds vilje. Med David kan også vi bede om, at Gud, som kender os så intenst og så kærligt som Salme 139 beskriver det, også vil lade sit øje følge os og opdage for os, når vi går på "veje som leder til smerte" (vers 24; 1931-oversættelsen).

Vi er blevet "løskøbt fra det tomme liv, vi havde overtaget fra vore fædre" (1 Pet 1:18), og det betyder, at vi ikke længere skulle have noget behov for "at styrte os ud i den samme strøm af udsvævelser" (forklaret som "begær, svir, vilde fester, drikkelag og utilbørlig afgudsdyrkelse") som miljøet i vore nærmere eller fjernere omgivelser måske styrter sig ud i (se 1 Pet 4:1-4). Læg mærke til, at Peter (Bibelen) taler yderst konkret om disse ting; behovet for at tale konkret om det, er ikke blevet mindre i dag. Måske har det fået en alt for lille plads i undervisningen, ikke mindst i undervisningen af børn og unge.

Sund livsudfoldelse, også munter og kåd livsudfoldelse er ikke i strid med evangeliets væsen, og er også en naturlig del af det at være ung, men nogen gange kan man godt i dag sidde tilbage med en beklemt fornemmelse af aktiviteter, der er gået for vidt, som har taget overhånd, og ikke har været underlagt Helligåndens herredømme.

Udfordrende spørgsmål

Vi er her ikke for at anvise vore læsere ud i de mindste detaljer, hvilken livsstil de skal føre. Det er og bliver et personligt ansvar. Men gjorde det noget, om vi gav vor festkultur og vor selskabskultur et kritisk eftersyn? Ligner vi efterhånden ikke verden for meget? Er vort sociale liv og vor selskabelighedskultur tilrettelagt sådan, at den ærer Gud, og at vi tilstræber

at opbygge en bibelsk festkultur imellem os, hvor der også bliver plads til dem, som ikke socialt kan følges med os, hvor der er megen livsudfoldelse og glæde, men en livsudfoldelse, i hvilken Herren Jesus Kristus har sin selvfølgelig plads? Kan en kristen bryllupsfest ikke nogen gange være for sexet, nogen indslag for lave, for løsslupne, for langt borte fra at ligne den himmelske bryllupsfest, som er enhver kristens håb?

Snerpethed er bestemt ikke en dyd, heller ikke en kristen dyd, og selvlavet hellighed skal vi holde langt borte fra os. Faren ved at skrive som jeg har gjort er, at det åbner for snerpetheden. Men bare at stille disse spørgsmål er vel ikke at være snerpet? Måske behøver de at stilles, og alle bør vi i det mindste tænke over dem.

Idealet og ønsket, vi alle må have for vore kristne møder, gudstjenester og samvær, er, at Herren Jesus må være midt iblandt os (Matt 18:20), at "Kristi ord må bo i rigt mål hos os" (Kol 3:16), at vi ved Hans Ånd må styrkes i det indre menneske og at vi sammen med alle de hellige får styrke til at fatte, hvor stor bredden og længden og højden og dybden er, og til at kende Kristi kærlighed, som overgår al erkendelse, så vi fyldes til hele Guds fylde nås" (Ef 3:15-19), så vi erfarer og oplever at være i Faderen og i Sønnen (1 Joh 1:1-4). Men meget kirke-og menighedsliv er i dag blevet underholdning for nogen, kultur for andre og for atter andre tradition.

Vi kommer sammen om en uendelig rig Gud, hvis skatkammer er fyldt, men hvor vi dårlig nok er begyndt at åbne skatkammeret for slet ikke at tale om at hente rigdommene ud. Der er glæder og nydelser i hobetal hos Gud (Joh 15:11; 1 Joh 1:4; 1 Pet 1:8-9), og vi behøver evigheden for bare at begynde at udgrunde dem. Der er føde i overflod hos Jesus, og det levende vand strømmer til stadighed ud fra ham den evige klippe og det evige kildespring.

Hvorfor søge nydelsen, glæden og forfriskelsen så mange andre steder, når den til overmål kan fås hos Ham og opleves hos Ham? (Es 55:1-2; Jer 2:13)?

Jakobs spiritualitet

Af *Louis Nielsen*

Vi har i artikelserien om kristen spiritualitet indtil nu illustreret det ved at skrive om en række gammeltestamentlige personers liv med Gud. Det vil vi nu følge op med en række af nytestamentlige personer.

Det Nye Testamente kender flere personer, som hed Jakob. Men den Jakob, vi tænker på, er Jesu yngre broder, Jakob, søn af Josef og Maria. Om ham og de andre brødre står der i Joh 7:4, at "ikke engang hans brødre troede på ham", men i Paulus' opregning af opstandelsesvidnerne i 1 Kor 15 tælles Jakob med mellem disse: "Dernæst blev han set af Jakob" (vers 7). Hvornår Jakob kom til tro på Jesus ved vi ikke, kun at Jesus viste sig for ham i opstandelsen. Måske var han allerede inden kommet til tro, måske kom han det først i det øjeblik, Jesus mødte ham som den opstandne og levende.

Under alle omstændigheder ved vi fra beretningerne i Apostlenes Gerninger, at Jakob blev regnet som apostel, leder af menigheden i Jerusalem og de jødisk kristnes øverste talsmand. Paulus siger i Gal 2:9, at Jakob sammen med Kefas og Johannes blev anset for at være "søjler". Det er næppe tilfældigt, at Jakob nævnes før Kefas og Johannes; den samme fornemmelse får vi, når vi læser i Apostlenes Gerninger. Jakob nød også megen anseelse blandt Jerusalems indbyggere og mellem jøder generelt, og da han i år 62 bliver stenet i Jerusalem efter at være blevet dømt ved en domstol nedsat af ypperstepræsten Ananus, var der almindelig sorg over det, ikke kun mellem de kristne.

Jakob er uden tvivl den af den første kirkes ledere, som var mest ortodoks og mest tro mod overleveringerne fra jødedommen, men han var ikke en fjende af hedningemissionen eller af Paulus som sådan, men ærligt kompromissøgende, dog uden Paulus' radikalitet. De to mænd har uden tvivl respekteret og anerkendt hinanden uden dog at være tæt forbundne.

Jakob hyldes som "en from mand", og berømmes for sit bøn- og forbønsliv. Derfor var der mange, også ikke-Messias-troende jøder, som dybt begræd hans død, fordi de følte i ham at have tabt en af Jerusalems mest trofaste forbedere.

Præget af jødedommen

I Jakob, Herrens broder, apostel og discipel af Jesus har vi et eksempel på en mand, hvis spiritualitet er mere præget af jødedommen og af Jesu lære - ikke mindst som vi er fortrolige med den fra vore tre synoptiske evangelier - end af Paulus og dennes omplantning af evangeliet i den vide verden.

Da det mest er gennem hans brev, at vi stifter bekendtskab med Jakobs spiritualitet, er det brevet, vi vil samle os om i det følgende.

Jakobs Brev er muligvis det tidligste skrift i den nytestamentlige kanon. Det henvender sig tydeligvis til jødekristne, men det er også et generelt brev, som vedrører os allesammen. Modtagerne anføres som "de tolv stammer, der lever spredt blandt andre folkeslag" (1:1).

Jakob skriver sandsynligvis fra Jerusalem til jødekristne landsmænd i diasporaen. Der ligger utvivlsomt noget symbolsk og metaforisk i det med "de tolv stammer". Det er det hele og fulde Israel, Jakob har i tanke; men det Israel eksisterer kun i Jesus Kristus; kun i ham er Israel samlet. "De tolv stammer" bliver mere eller mindre synonymt med "Guds Israel" i Gal 6:16, dvs. det Israel som i Jesus Kristus og hans kors har fundet sin retfærdighed og sin sande identitet. I kraft af Jesus Kristus er det Israel et inkluderende Israel, idet også hedningerne i Kristus er indbudt til at få del i Guds nådes og barmhjertigheds rigdomme. Dermed vedrører budskabet i brevet også os og ikke kun jøder.

Hverdagslivets spiritualitet

Jakobs spiritualitet er praktisk, solidt plantet i hverdagslivet. Den giver ikke mulighed for tankeflugt eller anden form for flugt. Den er kontant og udfordrende,

og den åbner os ingen skjulesteder, hvor vi kan gemme os. Den er meget præget af Jesu lære og af Det Gamle Testamente, ikke mindst profeterne og Ordsprogenes Bog.

Vi vil samle hans spiritualitet op under fem overskrifter:

- 1) Helstøbthed ikke tvesindethed;
- 2) ægte tro kontra eftergjort tro;
- 3) visdom i ord og handling;
- 4) når man overser og misbruger Gud;
- 5) at opretholde og bevare troen under modgang og livets uretfærdigheder.

Hver af disse overskrifter kunne være formuleret anderledes (og andre ville kunne være sat i stedet), men de her valgte har den fordel, at de vil forekomme umiddelbart relevante. Alle vil vi på en eller anden måde kunne identificere os med dem og opleve, at her er noget, som er vedkommende.

Luther havde for at sige det mildt en vis uvilje mod Jakobs Brev, som han kaldte "et stråbrev", dvs. et brev som fodrede os med strå i stedet for mere saftig føde. Givet Luthers opgave i kirkehistorien og givet hans sjælekampe for at nå til afklaring af spørgsmålet "Hvordan finder jeg en nåderig Gud?" er hans forbehold overfor Jakob forståelig, men misforstået.

Læser vi Jakobs Brev i isolation fra det øvrige Nytestamente, kan vi godt synes, at evangeliet er underligt fraværende i det, men det er netop det, vi ikke bør gøre: læse et nytestamentligt skrift som om, det ikke er en integreret del af den samlede nytestamentlige kanon. Det betyder, at selvom evangeliet måske ikke eksplisit nævnes og udlægges i Jakobs Brev, er det alligevel forudsat og også refereret til, men måske ikke lige på den måde, vi er vant til fra Paulus' breve. Det er derfor en fejl at læse Jakobs belæringer til os udelukkende som moralsk belæring til et ordentligt liv.

Jakob selv er opmærksom på menneskets ufuldkommenhed, syndighed og lidenhed. Også på menneskelivets udsathed. Han er

ikke som en moderne TV-prædikant, som møder os med et budskab om fuldkommenhed og en glansbilledagtig eksistens. Han er ikke en af disse moderne "gør det selv"-forfattere, som viser vej til, hvordan vi kan komme af med denne eller hin last og opnå harmoni, vellykkethed og en tilværelse, som går som efter en snor. Og Gudskelov for det.

1. Helstøbthed

Helstøbthed er for ham et liv levet i fællesskab med Gud og i dyb afhængighed af ham, tagende livet som en gave fra Gud, et liv, hvor Gud er det absolutte centrum og ikke en selv, hvor status er det, jeg er for Gud, ikke det jeg er efter både egen og andres målestok.

Er jeg rig, bør det ydmyge mig, for rigdom visner og forgår, er jeg fattig bør jeg ikke græde og græmme mig over det, men glæde mig over, at jeg er rig i Gud og arving til hans kommende rige. Står jeg midt i livets trængsler og prøvelser, skal jeg i det se ikke noget hæmmende og undertrykkende, men noget der ved Guds nåde fremmer det i mig, som har bestandigheden i sig og vil kunne føre til "fuldendt værk", værk som efterlader sig varige spor og har tynde.

At være spirituel (åndelig, kristelig og evangelisk moden) er ifølge Jakob at være "helstøbt" forstået på den måde og afledt af alt det, som versene lige før og lige efter uddyber og forklarer (1:2-12).

Denne "helstøbthed" i liv og karakter er der ikke noget glamouragtigt ved. Det udfolder sig ikke på en scene eller på Facebook. Det er dybest set det "stille liv", som Det Nye Testamente sætter så meget pris på. Det er et liv i Bjergprædikens ånd og efter Bjergprædikens værdiskala. Det er sådanne mennesker, som er sande forbilleder for andre, og som mennesker i nød søger til. De findes stadig, men de er måske blevet sværere at få øje på, måske fordi vore øjne ikke længere er trænede til at se dem, hverken i kirken, i familien, i virksomheden eller i samfundet som helhed.

Måske er kirken og samfundet kommet i nød, både fordi der måske er få af dem, og fordi der ikke bliver skønnet på dem, der alligevel er der. Det var måske værd at overveje næste gang, der skal udpeges mennesker til opgaver i kirken eller næste gang, vi står med vor stemmeseddel i valgboxen

"Fuldendt gerning", "fuldkommenhed", "helstøbthed" og "ikke at stå tilbage i noget" lyder for nogle som rendyrket farisæisme eller som idealisme - og for nogle som noget ikke ønskeligt - og hvis vi lod det blive dér og ikke tog hensyn til den større sammenhæng, hvori det indgår, så kunne vi også mere eller mindre tillade os at ignorere det som idealer sat for højt og derfor uopnåelige.

Men nu indgår det i en sammenhæng, hvor det afhænger af Gud, af den uforanderlige Skaber, fra hvem al god og fuldkommen gave kommer, som i sin suveræne vilje ved "sandhedens ord" (evangeliet) har "født os" til at være "førstegrøden" af hans nye skabelse (1:17-18), og hos hvem vi altid og uden at sænke blikket kan "søge visdom" og hjælp, den Gud som også har lovet os "livets sejrskrans" (1:12). Hvem vil efter dette stadig hævde, at evangeliet ikke er at finde i Jakobs Brev, at han bespiser os med hø og strå?

At lytte i stilhed

Den totale afhængighed af Gud og af Guds forsyn og opretholdende nåde, som har ligget bag Jakobs tilskyndelser, opmuntringer og formaninger i første halvdel af kapitel 1 (vers 1-18) ligger også bag den opfordring til at være "snar til at høre, men sen til at tale", til at være "ordets gørere og ikke blot dets hørere" og til vedblivende "at fordybe sig i frihedens fuldkomne lov" (1:19;22 og 25), som fylder den sidste del af kapitlet.

Mange os har svært ved mere at lytte end at tale, svært ved holde os i baggrunden fremfor at være på, ikke mindst i vor kultur og i vor tid, hvor det at "være på" er at leve. Larm er mere på mode end stilhed, smalltalk nyder større bevågenhed end dybsindighed og refleksion. Men ønsker vi en åndelig vækst og udvikling frem mod modenhed i vort liv kommer vi ikke uden om, at vejen er her, hvor Jakob viser os, at den er. "Herren er i sit hellige tempel", siger profeten Habakkuk. Derfor "Vær stille for ham, hele jorden!" (2:20). Det er en vigtig ting for Guds folk at "sætte sig ned for Guds fødder og tage imod ord fra ham" (5 Mos 33:3), at lade sig vække som "lærlinge vækkes" og morgen efter morgen åbne sine ører for at modtage ord fra Hans mund (Es 50:4), at "gemme Guds ord i sit hjerte".

Det er også vigtigt for os i vor åndelige udvikling at lade Ordet forme os, ikke kun forstandsmæssigt at tilegne os det, men også lade det forme og danne os, lære os, hvad vi skal forsage og sige nej til, men også, hvad vi skal sige ja til, hvad vi skal bruge vort liv til (vers 21 og 22f.). Mange og meget vil påvirke os i vore valg, og vore rastløse hjerter er ikke altid en pålidelig vejviser. Tvesindethed og at lade sig bære af strøm og vind er ikke nogen farbar vej for os (vers 6), men det er at lytte til Guds ord og følge Ordets (og Åndens) vink.

Det er at som at have et spejl foran sig, et spejl som nok afslører, men afslører for at åbenbare og vise os, hvordan Gud ønsker vi skal se ud. Jakob associerer dette spejl med Guds lov (Guds vejledning (torah), Guds ord, som han kalder frihedens fuldkomne lov (vers 23-25), det er Guds lov som praktiseret af Jesus og opfyldt af Jesus. På en måde virker det paradoksalt at knytte "lov" og "frihed" sammen. Men det var, hvad Jesus gjorde, og også det, som sker, når et menneske "elsker Herren sin Gud af hele sit hjerte, hele sit sind og hele sin styrke", og "elsker sin næste som sig selv". I den frihed levede Jesus, og i den frihed lever også Jesu disciple.

2. Ægte tro kontra eftergjort tro:

Det er omkring dette med tro og gerninger, at mange føler, at Jakob bevæger sig ud på de dybe vande, og ligefrem stiller sig i åbenlys opposition til Paulus. Det behøver vi dog ikke at nære nogen frygt for. Også hos Paulus gælder, at det, som det kommer an på, er "tro, som er virksom i kærlighed" (Gal 5:6).

Sammenhængene i teksterne, hvor Paulus opponerer mod gerninger, er en hel, hel anden end sammenhængen, hvor Jakob spørger os om, hvad nytte det er til at påstå, at man har tro, hvis man ikke også har gerninger? "Kan den tro måske frelse ham?" (2:14). En sådan tro har endog "de onde ånder" - og følger Jakob til: "De skælver" (2:19). Jakobs efterfølgende eksempel (vers 15-16) illustrerer med al ønskelig tydelighed hulheden og tomheden i en sådan tro. Ord, bedrydelser og bekendelser gør det ikke alene, hverken hos Jesus, Paulus, Peter, Jakob eller Johannes. "Guds rige kommer" til mennesker "ikke i ord alene, men i kraft og Helligånd" (se 1 Thes 2:13 ff), og derfor "virker det i os som

tror". Troen er i Det Nye Testamente aldrig kun intellektuel, men en personlig relation, som knytter os til Gud og til Jesus Kristus og sætter os i et kærligheds- og lydighedsforhold til Gud og til Jesus.

En tro uden dette sidste islæt er ikke blot en ufuldstændig tro, men ifølge evangeliet slet ikke frelsende tro. Overalt, hvor troen omtales og beskrives i Det Nye Testamente, giver den liv og sætter noget i gang, sætter os i bevægelse mod Guds rige. Det er kun fordi vi i vor kultur og tænkemåde er så vant til at tænke i kategorier og i logiske paradigmer, at vi overhovedet har et problem her. Indenfor en nytestamentlig helhedstænkning er der ikke noget problem.

Vi griber alle os selv i fra tid til anden - når vi tænker over tingene (problemet er, at det gør vi nok for sjældent) - at opleve, at der er noget uvirkeligt over vort liv, at vi lever som pr.automatik og måske endda lever i en slags pseudotilværelse som i et "tåbernes paradis", og det gælder endda også i vort kristenliv. Det Nye Testamente formaner os igen og igen til at være "årvågne", til at leve "som vise og ikke som uwise", til at besinde os på om

det er "kødet" eller "Ånden", som leder os, og om det er "Faderen kærlighed" som bevæger os eller det er "kærlighed til verden". "Svigagtighed" og "hykleri" er også sjæletilstande, som vi igen og igen formaner til at lægge fra os og gøre op med. Men sandheden er beklageligvis ofte den, at vi lever konventionelle liv og iagttager gældende konventioner og høflighedsmanerer, som netop meget ofte består i ord fremfor i konkret handling, og ofte, uden at vide det, er vi indviklet i et spin af hykleri, hvor troen og troens gerninger kun har et meget løst tag i os.

Det er det, som Jakob tager fat i med sin barske formaning, og han rusker i os for at vi skal vågne op og se virkeligheden i øjnene. Den sultne, frysende broder, er udfordringen han bruger, og som også var snublende nær netop i menigheden, han selv havde hjemme i, menigheden i Jerusalem; for os kan det være andre udfordringer, andre ting der kalder på troshandlinger fra vor side, men udfordringen fra Jerusalem er altid aktuel, også i velfærdssamfundet Danmark anno 2010.

Troen, hvis den lever i os, vil ikke

lade os i ro. Den vil aldrig lade os forsone os med vor selvretfærdighed, vor magelighed, ligegyldighed, laden stå til. Selvfølgelig er ikke troens væsen. Hvad der end er af synd og forkerte ting i vort liv, vil troen lede os til at gøre op med det.

Dens fokus vil uafslædigt være rettet mod Gud, mod taknemmeligheden vi skylder ham, mod afhængighedsforholdet vi står i overfor Ham, i kærligheden vi skylder vor næste, i Guds vilje for os, for vore nærmeste, for verden og vor kaldelse til at være med at fremme Guds vilje og dermed alt godt i verden.

Moderne spiritualitet synes slet ikke at handle om det, men om noget helt andet, først og fremmest om mig selv. Men bibelsk spiritualitet (og stadig foretrækker vi ordet åndelighed) frigør os fra selvets tyrani og sætter Gud og Guds vilje og vor næste i centrum. Det er det Jakob gør, og for det skylder vi ham megen tak. Han giver os endda nogle parametre, nogle sømærker at navigere efter, så vi kan finde i havn. To af disse sømærker har vi haft i kikkerten i denne artikel, i en artikel mere vil vi se på tre andre.

Bog om kristen spiritualitet

What A Friend We Have in Jesus - Traditions of Christian Spirituality - The Evangelical Tradition

Af Randall, Darton, Longman og Todd London, 2005; 130, kr. (Saxo.com).

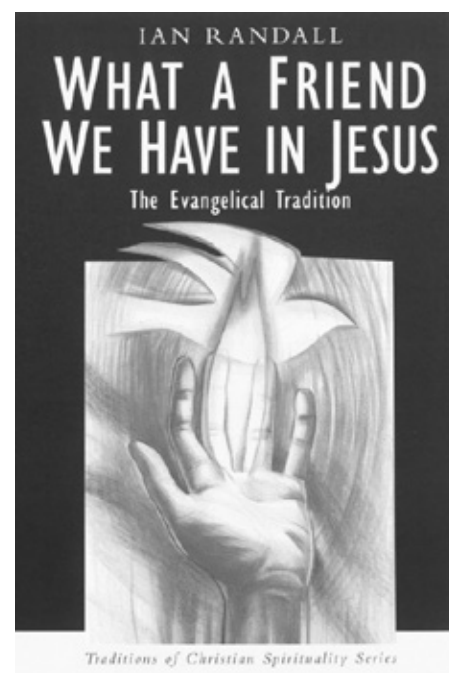
Grunden til, at vi tager denne bog med, er, at vi i længere tid har kørt en serie over temaet- Bibelsk spiritualitet.

Vil man have en virkelig grundig historisk indføring i evangelikal spiritualitet de sidste godt 250 år er det her en bog, man skal læse. Ian Randall er lektor i kirkehistorie og spiritualitet ved Spurgeons College i London, så han er den rette mand til at skrive denne bog. Og han gør det godt og fængslende.

Bogen er let læst for den, som bare er nogenlunde vant til at læse engelske bøger. Indholdsfortegnelsen beskriver på udmærket vis, hvad man kan forvente at finde, hvis man giver sig i kast med at

læse bogen:

1. Introduction "Holy Affections": Evangelical Spirituality
2. Amazing Grace: Evangelicals and Conversion.
3. O Give Me That Book!: Evangelicals and the Bible
4. Christ in a Real Presence: The Sacraments
5. Sweet Seasons of Communion: Prayer and Praise
6. O Lamb of God, I Come: Evangelicals and the Cross
7. The Highest Beauty: The Holy Spirit and Holiness
8. That Mystical Body: The Fellowship of Believers
9. Expect Great Things, Attempt Great Things: A Missionary Spirituality
10. The Lord Commeth: Evangelicals and the Last Times

Ved den sidste port

Kommentar til kapitel 14 i C. S. Lewis' Narnia-bog "Det Sidste Slag".

Af Louis Nielsen

Jeg håber, at alle vore læsere har Narniabøgerne eller har adgang til dem og læser dem. Jeg vil i hvert fald, hvad dette kapitel angår, stærkt anbefale, at man læser det og tænker over det, før man læser mine kommentarer.

Umiddelbart føles det ikke let at kommentere det. Men overordnet set er vi ikke i tvivl om, at det her handler om Narnias undergang: "Ja," sagde Jill. "Jeg havde håbet, at det kunne eksistere i al evighed. Jeg ved godt, at vores verden ikke kan. Jeg troede, at Narnia måske kunne". "Jeg så det blive skabt," sagde fyrst Digory. "Jeg troede ikke, at jeg skulle opleve at se det dø".

Kapitlet er stærkt beskrivende; Lewis udfolder virkelig sit dramatiske talent, men det er også iblandet poesi, og der er skaffet plads for både frygt, skælven og gru, men også for skønhed, frihed, glæde og undren.

Når vi taler om "verdens ende", gør vi det måske tit på en alt for ligefrem måde, som om det nok er en lidt fremmedartet ting, men alligevel noget vi kender lidt til, som en rejse til Australien f.eks. En sådan vil præsentere os for meget, vi aldrig har set og oplevet, men også for mangt og meget, vi har set og kender til fra vore vante omgivelser. Men helt sådan vil det ikke være med "verdens ende"; det kan vi være sikre på.

Bibelen taler om "verdens ende" som en begivenhed langs den bibelske historie linje, den alleryderste begivenhed "før de nye himle og den nye jord" og Evigheden og Guds evige rige. Nogle steder bruges det simple udtryk "verdens ende" uden yderligere kommentarer og uden nogen beskrivelse. Men så er der også steder i Bibelen, i både Det Gamle- og Det

Nye Testamente, hvor beskrivelsen af, hvordan det bliver, ikke mangler, men så er vi også i et apokalyptisk afsnit af Bibelen, hvor kun det apokalyptiske sprog rækker til. Så må vi give afkald på det eksakte og de logiske kategorier, men til gengæld kan vi fryde os over billedrigdommen og så endda være sikre på, at virkeligheden selv vil overtrumfe billederne.

Vi kan måske undre os over de meget blandede følelser, som deltagerne i dette drama oplever. Er det, som "verdens ende" står for da ikke glæde og kun glæde? Jo, men det er ikke en abstrakt glæde, der er tale om, men en glæde, som udspringer af levende skabninger og i hvilke deres liv, erfaringer, oplevelser og vante måde at møde tingene på, stadig er en del af deres virkelighed. Drømme, håb, oplevelser, glæde og sorg, som de har med sig fra livet, er stadig en meget

virkelig del af dem og må nødvendigvis indgå i deres oplevelse af det, som møder dem nu. Men samtidigt er det, de oplever, noget helt nyt, noget de ikke har ord og forestillinger til at definere og beskrive.

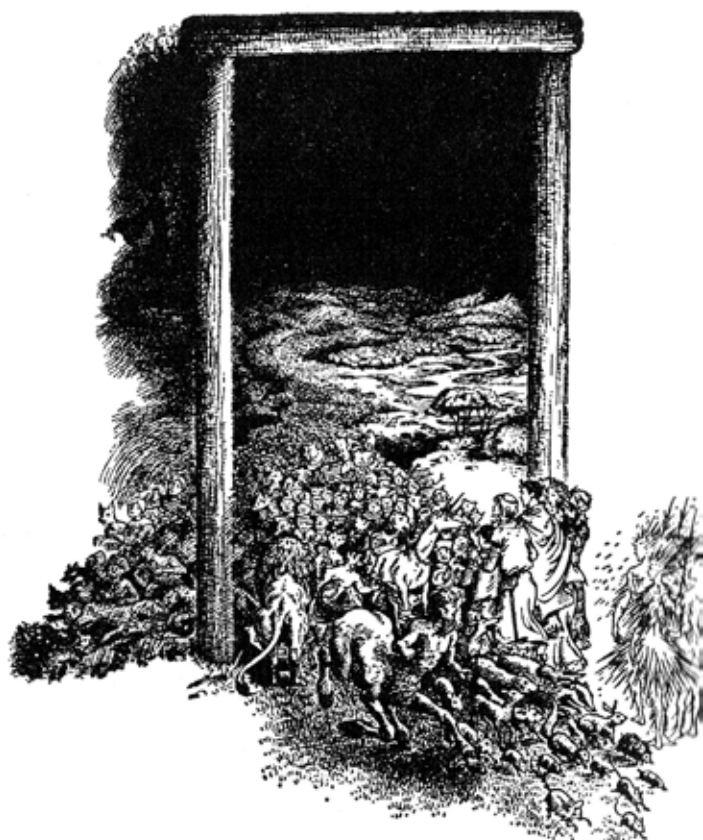
På den måde, tror jeg også, at vi skal møde det bibelske drama, som "verdens ende" er. Alt for meget legen "kloge Åge" kan vi godt spare os, alt for megen tro på, at vi mestrer alt om "de sidste tider" og kan forudsige hver eneste detalje i hændelsesforløbet, tror jeg er en illusion. Til gengæld kan vi nære fuld tillid til, at Gud kender alle ting og har alt under kontrol. For som intet andet er eksistensen af den bibelske tidslinje et udtryk for Guds suverænitet og herredømme fra "evighed til evighed".

Tidens ende

Kapitel 13 sluttede med Aslan, kapitel 14 begynder med ham. Han er alt. De er ved hans side, og de forbliver ved hans side gennem alt det, som rulles op i kapitlet. Som da Narnia blev til, således også nu, hvor det forgår, er det Aslans ord, der kalder det frem.

På jorden er alt blevet sort. Lyset forsvinder som himmellegemerne forsvinder og holder op med at lyse. Det er den apokalyptiske måde at beskrive "verdens ende" på. Stjernerne drysser ned. Underlig at tænke sig og for os komplet uforståeligt, når vi betænker stjernernes mængde og størrelse.

Verdens ende er også "Tidens" ende. Lewis skildrer Tiden som en slumrende kæmpe, som nu vågner og indvarsler verdens og tidens ende og også med sin blæsen på hornet sætter den i gang og selv ender med at forgå. Det er en interessant refleksion, Lewis sætter i

gang her over tidens natur. Tiden er en skabning på samme måde som jord og himmel er skabninger. Det er ikke altid, vi tænker over det. For os er evighed bare endeløs tid, men evighed er ikke tid, men det "miljø" (den verden), Gud lever i og færdes i, han som er, Evigheds konge, den evige, usynlige, uskabte Gud.

Vi er sat i tiden, er blevet til samtidig med tiden, og når verden forgår, forgår også tiden. Samtidigt får Lewis det også ind med sit billedsprog af Tiden som en slumrende kæmpe, at tiden som sådan ikke har noget indhold og nogen fremdrift; ofte tilskriver vi tiden vilje og nærmest personlig eksistens, ja vi tilbøder nærmest tiden, som var den Gud.

Det værste tænkelige for mange af os er, "ikke at følge med tiden"; så er vi nærmest fortabte. Men i den bibelske tankegang er tiden noget, Gud giver, og kun når han er med i den og bag den, giver den indhold og mening.

"Hele vejen udenom blev stjernerne ved med at falde. Og så begyndte den stjerneløse plet at vokse og brede sig længere og længere ud fra himlens

midte. Og snart var en fjerdedel af himlen sort, og så halvdelen, og til sidst var der kun stjerneskud at se helt nede ved horisonten". "Solen skal formørkes", siger Jesus, "og månen ikke skinne og stjernerne skal falde ned fra himlen og himlens kræfter rystes" (Matt 24:29). "Himlens stjerner faldt ned på jorden, som et figentræ taber sine frugter, når stormen rusker i det"; det er, hvad der ifølge Åb 6:13 vil ske, når Lammet bryder det sjette segl.

"Med et gys af forundring (og angst)", skriver Lewis, "forstod de pludselig alle, hvad der skete. Den voksende mørke plet var slet ikke nogen sky; det var simpelthen tomhed. Den sorte del af himlen var den del, hvor der ikke var nogen stjerner tilbage. Alle stjernerne faldt; Aslan havde kaldt dem hjem".

At gå døden og himlen i møde

Hvordan tager vor forventning og vore forestillinger om "den kommende verden" sig ud? Hvordan bliver det at gå gennem det "forhæng", som skiller dette liv fra

det kommende? Mennesker - og det ikke blot kristne mennesker - spekulerer meget omkring disse spørgsmål, ikke mindst i vor tid.

For den, som tror på Jesus, vil det være idel glæde. Jesus er gået bort for at berede os plads, og Han har beredt os plads. Vi skal møde Ham, og vi skal blive Ham lig. Når han åbenbares, åbenbares han som vort "liv", og vi åbenbares med Ham i herlighed. Han er vort håb, vor længsel og vor krone. Og det er ikke noget, vi drømmer os til eller fantaserer os til; det er altsammen klart åbenbart i Det Nye Testamente. Og så er der alligevel en anden side, en side, som samme Ny Testamente ikke forholder sig tavst til.

Som mennesker reagerer vi forskellige, og vi reagerer forskelligt. Nogle er optimister af natur, andre pessimister, nogle er sangvinikere andre melankonikere. Nogle går gennem en lang, angstfuld og pinefuld dødsproces.

Gudskelov ved vi ikke, hvordan døden kommer til os. Og lever vi, til Herren kommer igen, ved vi heller ikke, hvordan vi personligt oplever genkomsten eller snarere forspillet til den.

Allerede nu kender vi til at have et ambivalent forhold til Jesu komme. Angstfulde spørgsmål som "Er vi nu rede?" kan presse sig på. Sorg og bekymring for vore kære og vore venner ligeså. Genkomsten eller verdens ende betyder også, at alt, hvad der kun er menneskeskabt, skal brænde op. Genkomsten peger utvetydigt på, hvem der er livets og historiens Herre, og afslører dermed ubarmhertigt, at vi måske kan have haft et forkert fokus.

Alle disse ting, glæden og forventningen iblandes uroen, bekymringen og frygten, når vi tænker dybere over Herrens genkomst.

Ultimativt bliver det altsammen lutter fryd og lutter gammen, men her i skyggernes dal og på overgangen til lysets rige kan forundringen (= den måbende glæde) godt blandes med både "gys" og af angst. Lewis føjer det sidste til i en parentes.

Det føles forkert at nævne det, men ikke des mindre er den der, eller kan være der. Narnia er en eventyrverden, men det er en eventyrverden, som både afspejler det bibelske drama og vore erfaringer af livet.

Stjernerne et vidne om Guds storhed og trofasthed. De oplyser ikke kun nattehimlen, men også menneskesjælen

Stjernerne kaldes hjem

Gribende og særdeles sigende er den sidste korte sætning: "Aslan havde kaldt dem (stjernerne) hjem. Det forbereder også overgangen til det følgende.

Stjernerne er skabte, men de er også mysteriøse, dels ved deres fjernhed, størrelse, uhyre mængde og deres utilgængelighed. Universets enorme udstrækning vidner om en Skaber, hvis storhed og majestæt, vi slet ikke kan rumme; stjernerne bærer bud om hans udtømmelighed. Men de er skabte, de hører sågar den livløse, uorganiske skabning til, og selv de er endelige skabninger, selvom de har lysår bag sig, og der er stjerner, der er så langt borte, at deres lys endnu ikke er nået ned til os.

Det siger næsten sig selv, at skabninger med et potentiale som stjernerne, galakserne og mælkevejene må blive genstand ikke alene for intensiv videnskabelig forskning, men også for drømme, længsler, digtning og mytologi. Stjernetydere har læst historiens gang i stjernerne, og der er stadigvæk mange mennesker, som tror, at der er en sammenhæng mellem stjernerne og menneskeskabner. Den slags spekulationer tager Bibelen kraftig afstand fra, men det hindrer den ikke at bruge stjernehimlen i en metaforisk betydning og som symboler og tegn.

Først og fremmest er stjernerne et vidne om Guds storhed, trofasthed og hans universalitet. I den egenskab oplyser de ikke alene nattehimlen, men også menneskesjælen.

"Se på himlen, og tæl stjernerne, hvis du kan!", lyder Guds kald til Abraham, det kald, hvormed Gud med sit løfte sætter frelseshistorien i gang og begynder at bevæge den hen mod Kristi komme i en fjern, men sikker fremtid.

Abrahams afkom skal blive som

stjernerne, utællelig som dem. Stjernerne er som tegn et velvalgt tegn. Dels ved, at de står på himlen, dels ved stjerne tegnenes konstanthed, dels ved deres utallighed og ved, at de er utilgængelige for mennesker og på ingen måde under vores kontrol. Alle de her nævnte ting er også væsentlige parametre i frelseshistorien.

Med dette in mente er der ikke langt til at udvide metaforiken til også at omfatte de udvalgte, Guds vidner, Guds folk, der lig stjernehimlen er sat til at være "himmellys i verden". I Daniel 12, hvor der klart tales om en kommende opstandelse, siges det: "De indsigtsfulde skal stråle som himmelhvælvingens stråleglans, og de, der førte de mange til retfærdigheden, skal stråle som stjernerne for evigt og altid". Paulus bruger også i sin redegørelse om opstandelseslegemets natur en analogi fra stjernehimlen: "Solen og månen og stjernerne har hver sin glans, og stjernerne adskiller sig fra stjerne i glans. Således er det også med de dodes opstandelse".

Også i kristen lovprisning henvises der ofte til stjernerne, både i deres egenskab af budbringere om Guds storhed og majestæt, men også som metafor for Guds ord og ledestjernen som "Hans guddomsord det klare" er for os, når vi "lader det lyse for vor fod" og "lede os til Kristus hen". Med det "ord" i os og hos os skal vi aldrig gyse, for "stjernerne vil lyse". Og de, som hører Kristus til og elsker ham, skal engang, når Han kommer, være som funkende "stjerner i hans krone for evigt og prise hans navn".

Når Lewis skriver: "De sidste par sekunder, før stjerneregnen helt stoppede, var meget spændende" lyder det og navnlig det efterfølgende meget mærkeligt, men med udgangspunkt i

det, vi har sagt om stjernerne i Bibelens metaforik, lyder det måske knapt så mærkeligt. "Stjernerne begyndte at lande hele vejen uden om dem. Men i den verden er stjerner ikke de store flammende sole, de er i vores.

De er mennesker (Edmund og Lucy havde engang mødt en). Så nu så de en byge af skinnende mennesker, som alle havde langt hår, der lignede brændende sølv, og spyd, der lignede hvidglødende metalstænger, suse ned imod sig gennem den sorte luft, hurtigere end faldende sten. Der kom en hvislende lyd, når de landede og brændte græsset. Og alle disse stjerner gled forbi dem og samledes et sted til højre bag dem.

Dette var en stor fordel, for nu, hvor der ikke længere var nogen stjerner på himlen, ville alt have været mørkt, og ingen ville kunne se noget, hvis de ikke havde været der. Men nu kastede stjerneflokkene bag dem et skarpt hvidt lys hen over skuldrene på dem. De kunne se de narniske skove ligge udstrakt i milevid omkreds, som om de var oplyst af projektører. Hver eneste busk og næsten hver eneste græsstrå havde sin sorte skygge bag sig. Omridset af hver eneste blad stod så skarpt tegnet, at det så ud, som om man kunne skære fingrene på dem.

De kastede også selv lange skygger på græsset. Men det forunderligste var Aslans skygge. Den strakte sig bort til venstre, kæmpestor og uhyggelig. Og alt det, de så, lå under en himmel, der nu ville være stjerneløs til evig tid".

Det og det øvrige indhold i kapitel 14 vender vi tilbage til i næste artikel.

Kristent Perspektiv udgives af Perspektiv Bibelskole.

Sekretariatet v. Henning Lütje, Falen 61A, 5000 Odense C, tlf. 74415540.

Ekspedition: Gerda Jessen Sørensen, Lindevej 56 A. 5250 Odense SV, tlf. 66132048.

Redaktion: Carsten Thomsen (ansv. red), ctpress@mac.com, Louis Nielsen, louis.nielsen@mail.dk. Astrid í Hjöllum Christensen.

Bladet udgives 4 gange om året. Det udsendes gratis til studerende på Perspektiv Bibelskole.

Årsabonnement: 125 kr. **Hjemmeside:** www.kristentperspektiv.dk